

35 SENTI

ROMAAN

XII. AASTAKÄIK
TALLINN, 1933.A.

Suvistepühadenumber.

No

11

Võlvialune.

KIRJASTUS-O/Ü.
"ARENG"

ROMAAN Nr. 11

SISU:

- Ervin Uiho: Kallid kalmul.
 Birger Mörner: Strindberg ja Siri von Essen.
 Inglise romaan: Martin Diabo.
 P. Grünfeldt: Siin elan, siin ka suren.
 H. Breslauer: Kuldebajumal.
 H. F. Maltby: Kuulsuse varjus.
 Valter E. Hülphers: Tee armsama juurde.
 Suad Deravish: Mis meist türklastest saanud.
 Univeres.
 Henry Malvish: Mohikaan.
 Aja Berg: Meeletu mees.
 Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad 1933 aast.:
 Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 6.—
9 " (18 ")	" 4.50
6 " (12 ")	" 3.25
3 " (6 ")	" 1.75
2 " (4 ")	" 1.25
1 " (2 ")	" —.70
Oksiknumber	" —.35

Välismaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 8.—
6 " (12 ")	" 4.25
3 " (6 ")	" 2.25

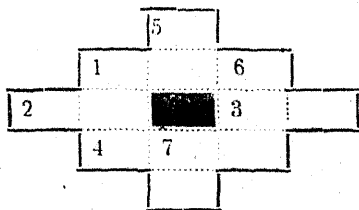
„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Ristsõnade silpmõistatus

Nr. 11 (269).

Seadnud: Em. Gutmann.

Sõnade tähendus:

Vasemalt paremale:

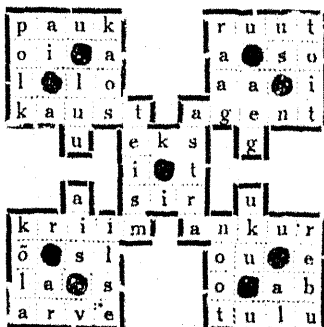
1. Tore, suurepärase.
2. Lugesid kidesimine.
3. Lepa mets.
4. Nurum, manguma.

Ült alla:

5. Kodulind.
1. Taim.
6. Minema vastand.
7. Koht.

Lahendus ilmub Roman nr. 13 (271).

Ristsõnademõistatuse lahendus Nr. 9 (267.)

Romaan

Nr. 11 (269)

Juuni 1933

XII. aastakäik

Kallil kalmul.

Ervin Uibo.

Toonud Su siia —
saatuse-tee . . .
Kalmult võin viia
vaid silmavee . . .

Suudelda huuli
Sul enam ei saa:
Vahel me tuuli
ja surmamaa . . .

Puusärgi päetsi
kinnitet rist.
Minule jäeti —
samane vist? . . .

Pärgi ja lilli
kui vaelevat lund . . .
Tuul puhus pilli:
„Rahulist und! . . .“

Lilli ja pärgi —
Su elutöö . . .
Pisaraid märgi, —
see nurkusel lööb. —

Lõppend Su elu
rännak ja käik.
Lõppes ka valu?
Nüüd naeratab päik! . . .

Strindberg ja Siri von Essen.

Rootsi kirjanik Birger Mörner.

Kui saan peatus platsil vana maja ees, astusin ma saanist välja ja saanmusin ukse poole, kuna kutsar minu reisitasku ja moonat, mis kaas tõin, saanist välja tõstis. Nüüd ma võisin Strindbergi läbi akna pahemal pool sissekäiku näha. Seal ta seisis, kübar peas, ja silmitses klaasist retorti, seda vastu valgust hoides. Ma koputasin ja tema hüidis: „Sisse!“ Tüki aega jätkas ta vedeliku vaatlemist, siis ütles ta: „Nii, siin sa oled!“ Hoolikalt pani ta oma aparaadid käest ja teretas mind lahkesti.

Esiotsa peitus ta olekus midagi kummaliselt kartlikku. See tuli, nagu varsti märkas, mitte ainult tema otse sel korral väga arenenud tagakiusamise maaniast, vaid ka sellest, et tal pool aastat ei olnud või-

malust olnud oma mõtteid avaldada mõnele haritud inimesele.

Strindberg jutustas mulle, et talus temale kõik soovivat paha. Mitu korda kahelnud ta, kas ta toit ei ole mürgitatud. Aga alati teinud ta toodud toidust keemilise analüüsi, leidmata mürgist jälgegi. Ka uskus ta omal olevat vaenlasi, kes tahavad sisse murda. Sellepärast oli ta kõik ukсед hoolega riivi pannud ja mõned lukud oli ta nõõridega kinni sidunud ja nõõrid lakiga kinni pitseerinud.

„Sa ei või uskuda, kui osavad nad on oma tigiduses! Kuule ainult! Sa tead, et meeleldi suitsetan sigarette. Seda teavad vaenlased, kuid teavad ka, et mul raha ei ole sigarette osta ja kui, siis ainult kõige

odavamaid. Hea küll! Kuu aja eest sain paki, usun, see tuli Helsingborgist või Malnöst. Aga võõras saatja: keegi sigaretiäri. Ja kas tead, mis pakis oli?"

"Põrgumasin?"

"Ei, sina! Sigaretid! Parimad sigaretid. No mõtle ometi!"

"Aga selles polnud ju midagi paha," vastasin ma oma süüdi aimates. "See oli vaid hästi mõeldud."

"Kas sa siis ei taipas selles atentaadis peituvat raffineeringut. Saatja arvestas loomulikult üsna psühholoogiliselt, et mina, kuna sigaretid olid head, enne ei puhka kui sigaretid kõik olen ära suitsetanud, siis aga, kui mul neid enam ei ole, pean kahekordselt piina tundma."

"Minu armas Strindberg," ütlesin mina, "need sigaretid saatsin mina sulle Helsingborgist. Seal asub üks sigaretiäri, mida keegi proua Möller osavasti juhatab. Ta oli parajasti saanud ühe väga hea uue sordi sigaretti, nimega Khedive, ja kuna mul aega vähe oli, siis palusin teda sigaretid otsekohe sulle kätte saata."

Strindberg vaikis hetke, siis ütles ta:

"Miks sa siis ei vastanud, kui ma sulle kirjutasin ja sinult küsisin?"

Akki selgus ta laup, ta kargas diivanilt üles ja ruttas laua juurde, et mulle näidata üht Leydeni pudelit, mille sisse olid lülitatud vasktraadid.

"Vaata, lehed pakatavad! Elektrijõud! Ja kas tead, kuidas neid kogun? Sellega, et nokad vastamisi hõõruvad. Ja siin võid näha . . ."

Mina ei olnud paraku loodusteaduslikult sedavõrd haritud, et täiesti arusaada paljudest esemetest ja nõudest, mis ta mulle näitas ja millega laud akna all oli täidetud. Mäletan ainult hulka pudeleid, klaase, magneete, mikroskoobe jne. Aga mul oli kindel mulje: et ta järele mõtles mitte ainsa, vaid enam kui viiekümne probleemi üle korraga.

Nii palju kui teada sain, koosnes Strindbergi toit juba kuude kaupa vaid kaerahelbetest, silkudest ja heeringast. Sellepärast olin kaasa toonud mõned delikatessid, aga ma mäletan, et ta neid ainult maitstes: see läks ta harjumusest liig kaugelt lahku.

Pikkamisi sulas ta ja sai jutukaks, peagu rõõmsaks. Siis julgesin esile tulla kavatsusega, et ta mind teisel hommikul saadaks Lundi. Aga raske oli tal otsustada. Hetke aega oli ta vaimustatud, teisel hetkel esitas ta hulga põhjusi, mis teda takistasid: ei tahtnud lastest, kes samal saarel elasid, lahkuda, pidi alustatud eksperimendid lõ-

petama jne. Kuid lõpuks andis ta ometi järele.

Enne kui ta võis reisida, oli tal veel hulk asju korraldada. Nõnda oli tal veel paberite põletamine lõpetamata. Kuidas ta mulle kirjas oli teatanud, oli ta juba kaks kastitait ära põletanud. Nüüd tõi ta sületäie pabereid, võttis nad ühe kaupaja viskas talle. Need olid enamikus ajakirjad, broshüürid, ärikirjad jne. Aga ka mitu käsikirja Strindbergi selge käekirjaga oli nende hulgas.

"Kas sa oma käsikirju põletad?" küsisin ehmunult.

"Oh need on juba trükitud," vastas ta.

"Siis anna nad hävitamise asemel parem mulle!"

Tal oli käes parajasti 64 lehekülge paks käsikiri — "Mesipuu", mis sisaldasid "Prantsuse mõjud rootsi kultuurile."

"Kas sa Jetisheid austad?" küsis ta pilkavalt.

"Ja muidugi," vastasin.

Strindberg viskas käsikirja mulle kätte naeratades, kust ma selgesti nägin teatud kaastunnet.

"Ja siin . . . ja siin . . . ja siin," jatkas ta ja suurendas humnikut.

Need olid käsikirjad ja kavad, mõned paraku vaid visandid tema produktsioonist, viimaks veel viimased rootsi saatused, mille korrektuuri ta olla hiljuti lugenud.

"Ja siin võid saada ühe ebaõnnestunud tüki, kui tahad," ütles ta. "See trükiti vaid mõnes eksemplaaris. Võta!"

See oli komöödia "Marodeerid", millest hiljem said "Kaaslased".

Järgmisel hommikul sõitsime saaniga Gustavsbergi. Strindberg oli vaikne ja sünge: sõit hirmutas teda.

Aurik suitses juba, valmis jäälõhekaudu Stokholmi tagasi sõitma. Teisi inimesi polnud näha peale meremeeste ja mõne saarekaluri, kes silgukaste laevale kandsid.

Me võtsime aset suitsetamisesalongis. Aurik vilistas ja läks merele.

Nüüd selgusid Strindbergi mõtted jälle.

"Alea jacta est!" ütles ta.

Äkki nägime ühe inimese varju ventiilist mööduvat.

Ehmunult tõusis Strindberg.

"Tema!" hüüdis ta.

"Kes?"

"Proua Strindberg! Kas usud, et ta mind nägi? Ja samal aurikul! Mis oli mul siia asja? Miks sa tulid ja tõi mu kaasa? Või — tahtsid sa . . ."

Ta vaatles mind pilguga, nagu uskudes,

Õiendus.

Eelmises numbris on kirjelduse alt „Suviselt rännakult“ eksikombel välja jäanud selle tüki kirjutaja kirjanik **Richard Rohti** nimi, mida palume lahkesti vabandada.

Toimetus.

et olin ta löksu meelitanud ja ta vastasega kokku rääkinud.

Aga minu rahuliku pilgu ees kadus metsik ilme ja ta kokkupigistatud huuled avanesid naeratusega, mida ma armastasin.“

„Ei, ei, see ei või olla. Aga see on hirmus. Mõttele, kui aurik jäässe külmab! Ja sõitjad, tema ja mina, kes ei või üksteist kohata, peavad kohtuma. Tragöödia! Hirmus! Ükski luuletaja-aju ei võiks sellist ideed välja mõelda, inimeste ütlemata, et see pole tõsi, ta valetab!“

Kuni Stokholmi jõudmiseni oli Strindberg vaikne ja auriku randumisel pugest ta nurka.

„Ole nii lahke ja vaata, millal ta aurikult lahkub,“ palus ta.

Vaatasin ventiili kaudu välja, kuid ei

näinud ainustki daami: ta oli alles minemata.

Ahaa, mõtlesin, proua Strindberg teab, et ta lahutatud mees viibib aurikul ja ei taha enne maale minna, kui ta teda on näinud. Nüüd istuvad mõlemad ja ootavad üksteist.

Ütlesin Strindbergile, mis mõtlesin, ja ta vastas:

„J'y suis, j'y reste!“

Kestis veerandtundi, võib olla rohkemgi. Siis nägin proua Strindbergi sihvakat keha üle silla minevat.

„Näed sa teda?“ küsis Strindberg.

„Näen; nüüd on ta juba maal. Läheb ruttu.“

Strindberg kargas jalule ja vaatas talle vaikides järele. Siis ütles ta:

„Kui . . . ilusasti . . . ta . . . kõnib!“

Ja vaatas talle järele kuni teda võis näha. Seda pilku ei ole ma iial unustanud. See seletas mulle ära need tunded, mis Strindberg tundis, kui ta ise suremas olles sai teate proua Siri surmast.

Requiem aeternam dona eis, domine!

Martin Diabo

Romaan inglise keelest.

(Lõpp).

28.

Felton leiab karistuse.

Järgmisel hommikul hakkas Martin, kes jälle nii kaugel oli, et võis rännakut jätkata, sõpradele oma uut kavatsust arendama.

„Me peame kõigest jõust jõudma Rio d' Oro kaldale ja seal enestele ühes külas paate katsuma saada.“

„Raske ettevõtte — rahata!“ ütles Jennifer.

„Hea lootuse ja tahtega aga kergesti teostatav,“ vastas Martin veendunult.

Sõbrad jäid kuulatama.

„Kuidas tahate seda toimida?“ küsisid nad.

„Teie sõidate „Evelyn Hope“ juurde, kuna mina indiaanlaste juurde pandiks jään ja . . .“

„See on liigjulgus!“ protesteeris Jennifer ägedalt.

„Aga ainus tee, mis meile jääb,“ õpetas Martin teda kannatlikult.

„Ja kui teile mõni õnnetus juhtub?“

„Mis võib mulle juhtuda?“ pareeris Sonders mängitud kergusega.

„Ei või teada, mis neile metslastele meelde tuleb.“

„Teie vaatate asjale liig musta prilli läbi, Jennifer,“ kaitses Martin end nõrgalt.

„Ei, ei! Mitte sugugi! Kui juhtuks midagi ettenägematut — mis siis?“ ütles Bevis.

„Mõni võitlus naabrisuguharuga või valgetega? Neist ei saa keegi kunagi aru. Siis unustaksid indiaanlased kõik ja teie peaksite kannatama, Martin!“

„Tõesti? On see nii?“ hüüdis Jennifer ehmudes vahele.

„Oh Jumal! Ärgem siis kohe kõige pahemat oletagem!“ tõrjus Martin ebamugavalt.

„Ei! Sellistel tingimustel mina teist ei lahku!“ seletas Jennifer kindlasti.

„Meiegi jääme loomulikult siia!“ lõpetas Paul Glen. „Juba sellepärast, et Fogastas karanud vangi ja selle päästjat otsitakse. Jõuaksite parajasti õigeks ajaks sinna!“

„Ah! Ärge tulge selliste asjadega!“ noomis Martin, ja liigutav oli näha, kuidas see suur mees võitles tõusva häbipunaga.

„Ometi! Temal on õigus!“ kaitses Jennifer Gleni. „Peab mõtlema kõigele, kõigile ohtudele, mis teid ümbritsevad ja millega te tahate võidelda — meie eest!“

Tusaselt näris Martin oma aluhuult. Ta nägi, et tase oli läbi nähtud.

„See on siis lõpetatud!“ otsustas Jennifer. „See hind meie tagasisõidu eest on liig kallis, Martin!“

Akki näis ürglaas elavnevat. Kajas okste pragin, tampimine, müdin, paljuhääleline rõhkimine.

Ehmudes ja norsates ajasid ratsaloomad endid perki; nende küljed värisesid ja kõrvad kerkisid.

Martin kargas hobuselt, viskas ratsutid dago kätte ja osutas sõpradele sama teha ja talle järgida. Mõne sammu järele seisatas ta ja pani sõrme huultele. Nad olid sattunud lõuna-ameerika veesigade (capybara) karja keskele ja pidid end väga rahulikud hoidma, et neid mitte väga argu loomi metsa peletada.

Siis kajas mõni samm neist eemal võsast kabin. Ootavalt silmitsesid nad lehemetsa, mille oksad kergesti liikusid.

Pikkamisi nihkus väike punetav nina läbi põõsaste esile ja natukese aja pärast järgnes noore looma kogu pea.

Naljaka silmitses põrsas inimesi, kes nagu kivikujud ta ees seisid ja „vaevast julgusid hingata, et loomakene plehku ei paneks. Kuid see ei näidanud seda rahu õieti usaldavat. Ta nuusutas õhus ja ka maas, selle juures vaikset seltskonda mitte silmast lastes.

Paraku hävitas Liliase mõtlejata liigutus selle idüllil.

Sekundi kokkus loomakene, vaatas inimestele salakavalalt, nagu tahtes neile ütelda: „Kuidas võisite mind nii ehmutada?“ ja viuhiti oli ta norsates kadunud.

Nagu oleksid vallandatud kõik vaimud, algas nüüd nende ümber möll. Maa müdises karja jalgade all, kes liikuma hakkas, kuna vanad sead hirmsasti rõhkisid ja noori kiiremale põgenemisele kihutasid.

Tasamaks, tasamaks ja ikka tasamaks muutus müdin, kui ta viimaks kauguses hajus.

„See oli tõesti suurepärane!“ hüüdis Jennifer vaimustatult.

„Võiksin seista nii tunde ja neid loomi vaadelda, kuidas nad esiti kaugelt, siis julgemaks saades lähemale tulles inimesi silmitsesid,“ ütles Martin. „See on mulle alati lõbuks ja puhkuseks, mõeldes inimliste metsaliste tegudele ja neid võrreldes nende arglikkude loomadega.“

Martin tõmbas sügavasti hinge.

Tummalt silmitsesid sõbrad seda suurt, pehmet meest, kelle elu oli teinud kardaks ja karmiks. Martin Diabo . .

Edasi rännates juhtis Martin kaaslaste tähelepanu kollasele, pehmele, hapumagusale puuviljale, mille nimi on abru ja mida indiaanlased meelsalt söövad. Ta tutvustas neid ka eriti aromaatilise pirni tõuga, mille nimi bacate, avaldas neile veeveini, cipo d' Aqua saladusegi; see on taim, mis, kui ta katki lõigatakse, pritsib enesest välja oogi, mis siin soostunud ja patsillirikas kohas ülitähtjas oli.

Nii möödus päev ja hakkas saabuma öhtu.

Äkki äratati nad nende rahust metsiku tulistamise läbi. Jõepoolt kostis püssipragin. Lahing näis kõvenevat, vaibus aga natukese aja pärast jälle ja kustus lõpuks sama äkki nagu ta oli alanud.

„Tulistamine maa pärisrahva vahel,“ oletas Martin; „klõbistavad imelikul viisil oma väikesi spordipüsse. Aga ma kuulsin nende hulgas ka suure püssi pauku. See laseb oletada indiaanlaste kohalviibimist.“

Valgete näod läksid pilve. Nad olid juba küllastunud vaenust, võitlusest ja sõjalikust helevusest ning ihkasid üksmeele, rahu ja vaikuse järele, mis neile oli nii vajalik.

Martin andis mõnele Cipriano mehele, kes olid nüüd temale täiestialistunud, käsu ümbrust uurida ja hädaohust temale viibimata teatada.

Umber kahe tunni pärast tulid luurajad tagasi, ahastav inimlik olend, keda nad rusikatega edasi lükkasid keskel.

„See on Filipe, senhor! Üks neid, kes kavala inglasega põgenesid,“ teatas luuraja. „Ta sureb, sest ta on raskesti haavatud. Me tõime ta aga siia, et ta saaks rääkida. Ehk võib ta teile, senhor, midagi reeta.“

Martin astus dago juurde ja kuulas ta üle.

„Meid rännati, kui tahtsime põgeneda kaanoedega,“ teatas mees. „Võõras — senhor ei tahtnud — maksta ja siis . . tulis-

tasid meid indiaanlased. Me tapsime neist mõned, kuid ... neid oli ... liig palju ... Suure vaevaga suutsin ... ma pageda tihe hüti varju ja ... sealt ürglaande.“

„Ja senhor Felton? Kus on tema?“

„Vangis!“

Martini nägu muutus karniks. Pelglikult riivas ta pilk Jenniferi.

Hetke aega seisis ta nii kibraskulmel. Indiaanlased olid Feltoni vangistanud. Kui nad ta oleksid maha lasknud, ei oleks Martin silmigi pilgutanud. Aga nüüd ootasid Feltoni hirmsaimad piinad ... Feltoni suurimgi vaenlane ei söandanud teda nii hirmsate piinade kätte jätta, sõrme liigutamata ta päästmiseks.

Martinil oli aga kaitsta neli elu, neli väärtuslikku inimest, kui ta meeskonda kaasa ei arvanud. Kas tahtis ta, selle kaabaka päästmiseks, nende nelja elu panna mängule? Felton oli ju ainult ise oma süü läbi sattunud sellesse seisukorda ...

Jenniferi hääel kõlas ta mõtetesse:

„Kas Felton vangistati?“

„Jah.“

„On ta haavatud?“

Martin haaras sellest küsimusest meeletlikult kinni. Ehk oli Felton tõesti haavatud ja ta elu juba nii kui nii kadunud.

Ruttu küsis ta seda haavatult.

„Ei, Felton ei olnud haavatud. Ta ei saanud kriimustustki, sest et ta ennast oli da-gode taga varjanud.“

„Hea küll, siis on kõik korras,“ vastas Jennifer.

Tal polnud aimugi, mis ta poolvenda ootas.

„Kui ta on terve, siis ei tarvitse me tema eest enam hoolitseda,“ ütles ta.

Seega oli tema otsus langenud.

Martin otsis sõnu. Kuidas pidi ta neiu kirjeldama neid hirmsaid piinu, mis Feltoni ootasid? Kuidas võis ta neiu sellest hädast päästa?

Kõle karjatus, pikk ja värisev, lõikas vaikuse katki.

Jennifer värises ja vahtis suuril silmil tarretult Martinile.

„Ralf?“ küsis ta.

Uuesti kostis kisa, piinatud inimese valuhüte, mis ei sarnastunud enam inimehäälele.

„Jah.“

Martini silmad lugesid oma abimehi. Kui ta nad jaotas ja indiaanlastele äkki kallale kippus?

„Mis nad temaga teevad?“ kogeles Jennifer.

Martin vaikis. Vaatas maha.

„Oh! Kuidas ma võisin ometi nii meeletuks muutuda! Tema kisendas ju vähemagi häda pulul!“ rahustas Jennifer ennast.

„Ometi — seekord on tal — selleks põhjus,“ vastas Martin kogeledes, viivitades.

„Arvate?“

Kuidas olid nende käitumised muutunud. Nüüd oli Martin see, kes Feltoni kait-ses — Jenniferi ees.

„Jah!“ vastas ta lühidalt.

„Aga mina ei soovi, et teie oma kalli elu Ralfi eest paneksite kaalule!“

Soe puna kattis Jenniferi tõsist nägu

Martin vankus. Mis oli tal Feltoniga veel asja? Miks raiskas ta oma mõtteid veel temale? Sellele kaabakale. Siin ootas teda parim hind: Jennifer.

Uuesti kõlas kisa ja täitis oma hirmsusega kõik kuulajad.

Jenniferi käed kähvasid instinktiivselt kõrvadele.

„Mis sünnib temaga?“ hüüdis ta kõledasti.

Martin pigistas hambad kokku. Siis pöördus ta ruttu Bevise poole.

„Teie jääte naiste juurde! Teised järgnevad mulle. Me näitame neile elajatele...“

„Meie tuleme kaasa!“ hüüdis Jennifer.

„Võimatu!“

„Tuleme!“ jonnis Jennifer. „Sedavõrd rusikaid on meil siis enam. Neid vajame, Martin!“

„See pole naiste töö!“

Sõnalausemata andis Jennifer oma hobusele piita ja kihutas edasi. Teised järgnesid,

Martini sädelev pilk silmitses naist, kes ta ees ratsutas.

Nad jõudsid lagendikule. Indiaanlased istusid tule ümber. Nad kandsid sõjavärve ja vahtisid puu poole, mille külge Felton oli seotud. Kolm sõjakirvest värises seotu pea ümber puus.

Praegu tõusis keegi sale indiaanlane, tantsis huikeid suust ajades puu ümber ja keerutas siis äkki oma sõjakirvest õhus. Tume müts, puu kragin ja värisedes istukirves just seotu pahema kõrva kõrval puus.

Felton mõirgas. Õudselt kajas see metsas. Ruttu andis Martin käsud.

„Jagunege lagendiku ümbrusse! Kuid olge ettevaatlikud, sest indiaanlastel on teravad kõrvad! Kui ma hüüan, hakate laskma! Kuid sihtige õhusesse, sest kedagi pole tarvis haavata. Kõik muu jätke minu ja Pauli teha!“

Martin ootas veel hetke, kuni kõik ta

abilised jõudsid kohale, siis läks ta indiaanlaste juurde.

Nende tulekut indiaanlased, kes kõik Feltonile vahtisid, ei märganud.

Felton oli esimene, kes Martini tulekut nägi. Tuhandes hädas kisendas ta:

„Martin Sondes! Martin Sondes, aidake mind! Vabastage minu!“

Indiaanlased kargasid jalule ja haarasid relvad. Nende vanem jäi rahulikult istuma ja silmitses imetledes hulljulgeid mehi.

„Mis tahate?“ hüüdis ta.

„Seda näete kohe!“ vastas Martin rahulikult, astus ruttu Feltoni juurde ja löikas selle nõörid läbi.

Vihane ümin jooksis indiaanlastest läbi. Kuid Martin seisis nende keskel ja silmitses neid kartmatult.

Pauli süda peksis.

Imetledes Martinit, kel näis olevat üleloomulik jõud, seisid indiaanlased tummalt ja liikumatult oma kohtadel ja ei julenud rünnata meest, kes oli julenud nende vangid nende enda nähes vabastada.

Rahulikult, tungivalt hakkas nüüd Martin Sondes indiaanlastele selgeks tegema nende hirmsust, ja vististi oleks tal õnnestunud punanahku nende ohvrist loobuma sundida, kuid Martin ei olnud arvesse võtnud Feltoni.

Kui see kaabakas ennast tundis vabana, ei mõtelnud ta kaua. Ta varitses paraja hetki ja kargas Martini juurde, kiskus ühe revolvi selle vöö vahelt, tulistas indiaanlasi vihaselt ja tormas minema.

Häaletult langesid kaks indiaanlast tema kuulidest tabatuna maha.

See murdis võlu.

Üdiläbistava kisaga tormasid indiaanlased põgenejale järele.

Martinile oli hädaoht kohe selge. Kindla haarega kiskus ta Pauli maha.

Punanahkade peamiseks sihiks oli nüüd Feltoni kätte saada ja karistada.

Nooled vurisesid õhus, püssid paukusid ja metslased kisendasid kui hirmus.

Siis nägi Martin Feltoni, kes veriselt rippus indiaanlase vahel. Kolm noolt oli tal kaelas.

Nüüd oli viimane aeg. Sondes tõusis, pani käed suu ümber ja kisendas. Kokkureägitud märk sõpradele, kes võsas Martini hütet ootasid.

Nüüd tõusis laagri ümber hirmus kära. Püssid paukusid ja tegid ehmunud indiaanlaste keskel hirmsat hävitust. Ja Martin ning Paul toetasid seda tulistamist kuupalju võisid.

Kabuhirmus indiaanlased kukkusid, tungisid, väherdasid, kisendasid ja uskusid, et neid piirab kogu rügement.

Nad jooksid ja jooksid . . .

Et selles põrgukäras kuuldus ka heledaid naisehäali, seda ei pannud nad tähele. Metsikus segus põgenesid nad.

Siis nägi Martin väikest neidu oma juurde tormavat.

See oli Jennifer.

Eksiv naeratus mängles Martini suu ümber ja häaletult kukkus ta maha. Palavik ja haav käevarres olid talle olnud liig palju. Jõuetult oli ta kokkuvarisenud.

Ta oli minestanud hetkel, mil ta oli lõpetanud oma ülesande, ja lammas nüüd oimetult maas.

29.

L õ p p.

Lahingu lõppedes võisid nad kojureisiks rahulikult teha ettevalmistusi.

Felton oli surnud ja seega nende seiklusriikka sõidu põhjus maailmast koristatud. Rõhkem hõõrumisi enam ei olnud.

Jenniferi varandus, mis neil nüüd jälle vabalt tarvitada, ei võimaldanud enam seda.

Nad tõttasid tegelusega. Liig kardetav oli viibida siin indiaanlaste lähedal ja peale selle vajad Martin haav õiget ravimist.

Nad otsid kaanoed ja sõitsid jõgemööda alla. Sõidul kannatas Martin raskes haavapalavikus suurt valu, ja nad olid üliõõmsad ning õnnelikud, kui nad kolme päeva pärast viimaks jõudsid „Evelyn Hope“ juurde.

Laevaarsti hoolsal ravimisel kosus Martin mõne päevaga, ja kui nad Balemi ranna lähedal sõitsid, kus sõbrad tahtsid laevale asuda, mis neid jälle tsiviliseeritud maale pidi viima, oli Martin jälle täis endist elu.

Ja ometi ei olnud ta sama. Ta oli muutunud teiseks. Ta oli tugev, terve ja jõurikas nagu alati, andis käskle hariliku rahuga, oli mõnes suhtes isegi paremaks seltskonna inimeseks saanud, kuid see oli vaid mask tema reservi tarvis ja enesesestõmbuse tarvis.

Peenetundelikult märkas seda Jennifer ja kannatas selle all.

Päeval enne Martinist lahkumist seisid Jennifer reelingu ääres ja mõtles Martini valusa võõrastuse üle järele. Ta ei mõistnud teda. Kuidas võis Martin saata ühtlust, mis neid üheskoos möödasaadetud seikluses oli sidunud? Kas see temale enam midagi ei tähendanud, see ühine rünnak, mis oli ilusaim hetk Jenniferi elus? Kas oli ta selle

kõik juba unustanud? Kas see mälestus talle enam ei maksnud?

Jenniferist kaugel, ähmane ja eemal, levis dshungel horitsondil, mis välja kiirgas kõike troopika päikeseloojangu ilu. Oransh, kuld, kollane, punane, violett voolasid kokku, sirasid ja särasid tõsiste värvioorgiatena, ümbritsesid Jenniferi sellise võiduka heledusega, et tema keha kui tume ese keset valgusejõgesid mõjus.

Kergesti kiigutades ja hällitades libises „Evelyn Hope“ edasi.

Jennifer kummardas üle reelingu ja sulges silmad.

Ta arvas ennast olevat jälle dshunglis, tundis selle ürgmetsa saladuslikku vaikust, tema kohinat, seda hiigelpuude keelt, tema hingepigistavat lõhna . . .

Kerge tuul oli talle ninna kandnud õrna õhku ja see oli temas äratanud mälestusi.

Ta avas jälle silmad ja vaatas rahulikule, sügavsinisele merele, mis tasakesi „Evelyn Hope“ külgi loptas.

Temasse tekkis kange õrnusetunne — selle ääretu, kord tormilikult vahutava, kord kergesti sosistava vee vastu, mis teda hoolikalt kandis, laeva vastu, mis teda hoidnud . . . Martini laeva vastu! Martini mere vastu!

Nad mõlemad armastasid teda ja ometi ei jaksanud meri neid üksteisele läheneda...

Valuga märkas Jennifer, et Martin igasuguse soojuse ja igasuguse mälestuse eest hoidus. Ta nägi ta laia, suurt kogu esile kerkivat, kuulis ta sügavat, täit häält . . .

„Martin! Martin!“ hüüdis ta.

Pikkamisi, meremeeste kergesti laapaval sammul, lähenes kapten talle.

„Teie soovite, Jennifer?“

„Seda ütlete näoga, nagu sooviksite südames, et see kõik kord juba oleks mööda!“

Ta naeris valust hoolimata.

Tõsiselt silmitses Martin teda.

„Teil on õigus, Jennifer!“

„Mispärast, Martin?“ Pisarad tumestasisid neiu pilgu. „Kas arvasite, et kõik on mööda, kui me üksteisele Belamis kätt pigistame ja kui võõrad teineteisest lahkume?“

„Kas te ei usu, et see oleks kõige parem?“

Martin oli pea pooleldi kõrvale pööranud ja rääkis poolvaljusti, nagu endale.

„Kas seda ei ole pisut — liig — liig vähe? Sõidu järele, mis oleme lõpetanud?“

„Ei. Aga õige algus elule, mis teid nüüd

jälle ootab, elu täis viisakat vormilsust — täis sõnakõlke ja seesmist külmust.“

„Elu, mida teie vihkate?“

„Mina teda ei vihka, ega ka imetle! See on minust vaid lõpmata kaugel. Te ju teate, milline ma olen. Kare, kandiline, aus ja — kasvatamata. Sinna mina ei sobi. Siia — jah!“

„Jah!“ Jennifer tõmbas sügavasti hinge.

„Jah, Martin, siia te sobite!“

„See on minu maailm, minu kodu. Rännata, võidelda merega, päikese käes jõge mööda üles ja alla sõita, pisut kaubitseda, inimesi aidata, kes seda väärivad . . .“ Ta hakkas karedalt naerma. „Maailmaparandaja! See on minu nõu ja siht, siin elada ja inimsoole kasulik olla.“

„See on imetaolik, õilne ja ülev — see elu! Kuidas võiksin ma sellist elu armastada, Martin?“

„Jennifer!“ palus Martin ja ta kulmud kiprusid nagu valus.

„Ma imestan teid ja teie tegusid. Martin!“ ütles Jennifer hiilgavail silmil, „Mina armastan seda elu!“

„Ärge nähke seda liig ilusana, Jennifer!“ hoiatas ta. „Vaid niisugusena, nagu ta tõesti on: vali, väsitav, jäme ja kardetav.“

„Kas ei ole ma seda ise tunda saanud? Ma tundsin oma elu, mis ma seni elanud, tühjana ja see oli ka üks põhjus, miks ma reisile tulin, sest et mu süda kisendas tegude järele! Nüüd tean ma, kuhu kuulun ja kus mul on hea olla. Ja nüüd, mil ma olen jõudnud sellele veendumusele, tahate teie mind siit jälle tagasi hirmutada, Martin?“

„Aga selle elu karmus!“ vaidles kapten. Ta oli kätega reelingupärast kinni kahmanud. „Palavus, tormid, puudus, roimarite lähedalolek, tsivilisatsiooni ja komfordi puudus . . . Ja teie iludus keset seda! Ei, ei, ei! Seda ei oska ma kujutella! Seda ei tohi ega või ma lubada!“

Neiu naeratas pehmetl.

„Ja rahuldus anda, aidata! Mispärast vaatate sellele elule, teie oma elule ainult pahast küljest — nüüd? Ei, Martin! Mina igatsen seda elu ja kui te teda ka veel mustemais värves kirjeldate!“

„Kuid teile, Jennifer, on ta liig karm!“

„Ometi, Martin.“ Ta toetas oma pea Martini laiale rinnale. „Martin, ma palun teid: kas te ei taha mind aidata?“

Kelmikalt naeris ta mehele näkku.

„Jah, jah, jah — ma armastan teid!“ avanes Martini sisemus äkki kui vulkaan. „Te teate seda, Jennifer. Ükski naine ei

Võlvialune.

Õsөл pildistanud L. Jahn, Münsterist, Voigtländer-Skopariga.

ole mulle olnud nii kallis kui teie. Ma kannatan mõtte all, et teie lähedus, teie ilu,

teie vestlus homme enam siin ei ole, et ma kõigest sellest, mis mulle on saanud nii armsaks, homme pean loobuma!

Kuidas ma unistasin sellest, kuidas ma maalisin pilte, magusaid, imetaolikke pilte... Teie ja mina siin väljas, õlg õla kõrval võitlemas, üheskoos töötamas ja siis päikese-loodel üheskoos üle mere vaatamas, mõõdumas nähes külasid, palmisalke ja dshunglit! . . . Ütle mata ilus kooselu, kus üks teist usaldab, üks teise lähedal viibib ja teise jõust omale jõudu kogub . . . Jah, miks te mind nii vaatate? Ka karmil merekarul võib olla selliseid mõtteid! Ma igatsesin teie järele, Jennifer, ja suren lahutuse tagajärjel — ja ometi ei tohi ma teid pidada, sellepärast, et ma — et ma — teid armastan, Jennifer!”

„Martin, ma kuulun sulle. Võta minu ja siis teeme unistused elavaks!” palus neiu nii pehmelt, et Martin nagu krambis pead raputas.

„Ei — ei või . . .”

„Martin, ma ju armastan sind. Sa suur, hea poisu! Kummarda pisut, sest ma tahaksin sind suudelda . . .”

Martini hääl murdus.

„Jennifer . . . lemmik! See ei lähe!”

Meelitavail käsil tõmbas neiu vastu-panija pea alla oma juurde ja sulges ta suu oma pehme, noore suuga.

„Meie kuulume tükke, Martin. Ja keegi ei lahuta meid enam! Nii, ja nüüd võta minu oma embusse ja ära lase mind iial enam enesest lahkuda!” (Lõpp).

Siin elan, siin ka suren.

P. Grünfeldt.

*Ei iial omaks tunnista
ma maid, mis kaugel minust,
ei iial või ka lahkuda,
mu kodumaa, ma sinust.*

*Su rahvas, taevas, meri, maa
mu omad rõõmun, muren:
ei lahkuda neist mina saa —
siin elan, siin ka suren.*

Kuldebajumal.

Austria kirjanik **H. K. Breslauer.**

Õieti imestas ta isegi oma elu üle. Kuigi ta mõnikord pidi õige viletsalt läbi ajama, nagu tookord Colombo sadamas, vaevu möödudes roimast, ta oli kõik ammu unustanud. Kuigi teda mõni laine vinnas kultuurist loomastatud pärismaalastest sügavamatesse sügavustesse, ta kandis ta ometi jälle üles, kiigutas teda pikkamisi pehmemini ja viiskas ta viimaks kuhugi randa. Seiklus armastas teda, nagu tema armastas seiklust. Rahutu, nagu ta oli, ei leidnud ta iial oma igatsuse sihti. Iial ei võinud ta laev randa täidmineku sadamas; ikka uuesti jälle purjetas ta merele, vastu kaugetele imedele.

Viimane reis oli ta juhatanud. Matto-Grosso maakonda. Seal asetseb uus diamentide imemaa. Läbi laante viis tee, mida veel ükski valge ei olnud kasutanud, ja kõige tugevam oli seal isand. Kui ta jõudis sädelevate kivide piirkonda, nägi ta, et oli jõudnud põrgusse. Mis maailm hüljanud, mis temast välja pudenenud ja mujal veel polnud läinud põhja, siin leidis ta selle jälle. Kiirem noapiste, esimene lask otsustas. Tigidad silmad varitsesid mõne eriti suure kivi leidjat, ja kel täna oli õnne, kõdunes homme ürglaanes. Kõik instinktid olid vallandatud. Kas keegi sealt pääses? Kas pääses see, kellel oli palju ohvreid? Igati ootas juba mõni tugevam ja lõpuks indiaanlaste mürgitatud nool. On himu miilikivid, need pleekivad kondid, mis kõdunevad muinasjutulise rikkuse teede ääres. Cortezija Pizarro kaaslased tegid sellega alguse.

Ja ometi oli see senhor Fernandol õnnestunud. Ta tuli tagasi hulga kividega, mis tal kindlustasid edaspidise rändelu. Ta ei olnud ennast sisse vedada lasknud himust ikka enama järele. Kui ta tundis ennast selle himu lõjasse sattumas, siis lahkus ta sealt põrgust ja oli üks väheseid, kes Amazona jõge jälle nägid.

Nüüd istub ta kohvik della Porta terrassil ja suitsetab oma musta sigarit ja silmitseb raugavat liiklemist Tabatinga sadamas. Paadid hälluvad jõge mööda alla või formavad uhkesti eemale ning kaovad ruttu hämardavasse õhtusse. Ainult vähe inimesi on tänaval ja needki ruttavad kõik Placa poole.

Keegi indiaanlane nõjatub palmi najal. Tema on tulnud oma suguharu produkte vahetama nugade vastu ja ootab oma kaas-

lasi. Knidas ta seal seisab, rahulikult, liikumata, on maa ürgelanikkude algkuju. Ehk tuli ta kaugelt Peruust, ehk on ta kadunud inkade järeltulija.

Fernando naeratab, ennast oma unelmaist leides. Äkki võpatab indiaanlane, silmitseb midagi tähelepanelikult — ja kaob ruttu sadamamüüride taha.

Siis nägi senhor Fernando vanakest jälle. Mitmendat korda? Kui kaua oli ta juba õieti siin? Aga mis tarvis, kes loeb päevi siin õnnemaal, selle jõe kaldal, mis näib isegi olevat lõpmatus? Mitte kaugel linnast algab ürglaas ja sealt kostavad saladuslikud hääled. Õhtu hääled, mis teevad vaikuse veel märgatavamaks. Üsna tasa kohiseb jõgi. Senhor Fernando istub ruttu arenevas õös üsna üksipäi ja suitsetab. Imedes sigarit, levitab selle leek heledat valgust ta näole ja lähemale ümbrusele.

Ühel meel.

Pildistanud F. Plagge, Naumburgist, Voigtländer-Skopariga.

Ikka lähemale hiilib vana. Fernando teab, et ta seal vastas, mitte kaugel sealt, kus indiaanlane seisnud, sadamamüürile istub, nagu iga õhtu, ja teda üksisilmil tarretult vahib.

Ta naeratab oma ette. Mis tahab see inimene temast? Sestsaadik kui ta siin on, päev päeva kõrval, näeb ta teda; alati on tal tunne, nüüd kõnetab ta sind, kuid selleni asi iial ei lähe. Või on see vaid tema olek, mis vanas äratub uudishimu? Võõraid tuleb ju Tabatingasse vaid harva. Võõraste tee lõpeb kaugel allpool. Seal olla ka suuri linnu.

Senhor Fernando naerab heledasti. Olgu — hea küll! Ta mõtleb juba kui pärimaalanlane, kui inimene, kes on unustanud, et ta häll kord kiikus teisel pool ookeani, et temagi elas suurlinnades, hulga inimeste keskel. Ta tõmbab stigavasti hinge. Suurlinnad, inimesed! Kui ilus on siin, kõigist kaugel. Midagi pole kuulda, vaid ürgmets meelitab ja kutsub.

Indiaanlane, kes on della Porta kohvikus kelner, sulane ja kokk, asetab lauale tule ja pimedus katkeb. See on nagu unelmas ärkamine. Valgus langeb ka vanakese näole, kes ikka veel Fernandot vahib.

Fernando uudishimu ärkab.

Ta küsib indiaanlaselt, mis mees see on seal teiselpool tänavat, ja see vastab naerdes:

„O senhor, see mee oli sakslane!“

„Oli? Mispärast oli?“

„Seepärast, et enam ei ole inimene, senhor, vaid on hull. Aga vana ta veel ei ole. Ütleb ise. Ta viibib juba kümme aastat siin ja on ikka selline olnud; ja ei vanane. Läheb läbi linna, toimetab käskjala kohuseid, mida ükski indiaanlane ei taha toimetada!“

„Kust teatakse, et ta on hull?“

„O senhor, kust? Kes temaga räägib, teab seda. Ta jutustab kõigile üht ja sama lugu, kõigile! Aga keegi ei taha seda enam kuulda.“

„Mis lugu?“

„Mingit sündmust, seiklust . . .“ indiaanlane naerab lustilikult. „Senhor, olge ettevaatlik; kui avaneb võimalus, kõnetab ta teidki.“

„Tal ei ole siin kedagi?“

„Ei, senhor, ta ilmus äkki. Ürgmetsast. Vististi küll Peruust. Väljas, linna ääres, elab ta väikeses hütis.“

Senhor Fernando jäi mõtiskelusse. Sakslane! Imelik. Suguvend. Siin, Peruu raja ääres.

Indiaanlane hüüab vanale mingisuguse nalja ja osutab, mingu minema. Vaikust katkestavad vana mehe tasased, laapavad sammud.

On palav õhtu. Nagu raske aur hõljub õhus. Ürgmets hajutab päeva niisket kuumust; veel pole õhtust jahedust temalt ja Fernando otsustab minna Placale.

Pikkamisi, mõtiskledes läheb ta. Ta mõtted viibivad ikka veel kummalise vana juures. Milline saatus võis ta siia tuua? Kas temagi otsis ürglaanes diamante? Kas ürgmets röövis talt oma õudusega ta mõistuse? Sakslane . . .

Siis seisab ta tema ees. Vana mees tarkade, paluvate koerasilmadega, mille palve kummaliselt löikab Fernando südamesse. Ei; mitte vana mees, kõige enam nelikümmend, ainult ta juuksed on hallid ja nägu krimpsus hädast ja palavikust. Seal ta seisab tema ees.

„Senhor, andestage, aga teie olete sakslane nagu minagi . . .“

Sõnad kõlavad võõralt. Nagu inimese suust, kes aastaid ei ole enam rääkinud oma emakeelt.

„Senhor, ma tean, teile on öeldud, et ma olen narr . . .“

„Naljakas, kui ta räägib, peab selles kahtlema,“ mõtleb Fernando ja rahustab teda.

„Ehk olengi vahel segane, mõnikord, aga, senhor, kui ma mõtlen oma minevikule, siis muutub mu ümbrus valgeks, siis seisab kõik mu ees käegakatsutavalt, nagu oleks see olnud eile. Jah, just nii, just nii . . .“

Ta käib Fernando kõrval ja noogutab peaga oma ette.

„Vaadake, senhor, ma ei ole kaua aega näinud omamaalast, kaua, kaua. Hulk aastaid. Ainustki inimest, keda ma oleksin võinud täiesti usaldada. Senhor, kas tohin teile jutustada oma lugu? Ta on ehk huvitav teile ja mulle.“

Põnevalt silmitseb ta Fernandot.

Nad on jõudnud Placale. Mandoliinid kõrisevad. Kohalik rahvas jalutab, naudib tõusvat õhtujahedust. Pingile, mis murrust eemal, istub Fernando oma kaaslasega. Akki see võpatab. Vahib tarretult indiaanlasele, kes pikkamisi möödub ja Fernandole meelde tuletab pärismaalast sadamas. Vana paneb oma väriseva käe Fernando käevarrele, vahib indiaanlasele järele ja raputab pead.

„Usun, kujutlusvõime läheb minuga läbi, senhor, ja parajasti nüüd! Närvid, senhor, ja palavik!“

Fernando vaatab mööduvale indiaanlasele

järele, siis pöördub ta suguvenna poole, kes algab:

„Juba üksteistkümmend aastat olen kodust ära. Väljavaateid polnud. Sain kuidagi läbi Ecuadoris ja Peruus. Merekaldal, sadamalinnades. Ei leidnud midagi korralikku. Siis tahtsin ületada Andeni mägestiku — teadsin küll, milline julge ettevõtte see oli —, aga mul polnud midagi kaotada. Ühel päeval kohtasin kaht inimest, kes olid samas seisukorras kui mina. Läksime kolmekesi. Nad käisid tihti minu taga, tihti minu ees. Alati oli neil midagi sosistada, mõnikord kuuldis see tülina. Kui me kord mahajäetud hütis õõbisime, ärkasin ma. Nemad istusid tule ees ja sosistasid, minule vahetevahel pilku heites. Senhor, ma usaldan teid, jutustan teile kõik avameelselt, nagu ma seda veel kellelegi pole jutustanud.“

Fernando noogutas.

„Kui märkasid nende saladuslikkust, tegin nii nagu magaksin ja kuulsin kõik. Nad ei sosistanud enam ja teine neist võttis taskust mingisuguse paberi.“

„Siin on plaan,“ ütles ta Billile, sest nad kutsusid üksteist Billiks ja Tomiks. Bill võttis lehe.

„Kus ta seisab?“ küsis ta ja Tom osutas paberil teatud kohale.

Siis rääkisid nad edasi, jälle üsna tasa, nii et ma midagi ei võinud kuulda. Kuni nad sattusid tülli. Tom nõudis milleski — ma ei teadnud tookord veel, mis see oli — kaks kolmandikku, kuna Bill lubas poolitada. Tüli läks ikka ägedamaks. Minust ei küsinud nad enam, kuni Tom väherdas oma veres. Bill oli talle noa pistnud südamesse.

Kohkudes kargasin ma jalule. Tahtsin põgeneda, aga Bill kiskus mu tagasi. Kuulas, kas olen kuulanud. Kõik mu luiskamine ei aidanud. Ta tungis minu kallale, aga tal polnud relva käes ja . . . lühidalt, senhor, tema langes. Mina olin tugevam ja peale selle ajas mind taga surmahirm. Siis olin kahe surnuga üksipäi.“

Vana vaikis. Silmitses kartlikult Fernandot, kes tähelepanelikult kuulas.

„Senhor, uskuge mind, ma ei tapnud oma kasu pärast. Ma ju veel ei teadnudki, mis mind ootas. Olin jäänud jälle üsna rahuilikuks. Hädaoht oli ju minust möödunud. Mõtlesin oma seisukorra üle järele. Siis langes mu pilk paberile, tüli põhjusele. See asetseb tule kõrval. Senhor, see oli mingisuguse plaani kavand, õigemini ühe plaani üsna toores kavand, aga täpsete koha-

nimetustega ja teatud kohale oli tehtud punase tindiga erimärk. Mis võis see olla? Nad rääkisid jagamisest. Tom nõudis lõvi-osa; jutt pidi olema rahast. Ja mina otsustasin selle koha välja otsida ja asjas veenduda . . .“

Fernando huvi kasvas ikka enam.

„Ja teie olete . . .?“

„Jah! Ma ei jutusta teile selle rännaku raskustest, ei jutusta külmast Andeni mägestikus, ei puudustest, kuni ma võisin jälle hakata mäest alla minema ja paljude nädalate järele oma sihile lähenesin.“

Ühes orus, mida piirasid kõrged kaljud, leidsin ma veekose, mida minu plaan ei nimetanud, ja meeleheitlikult pidin ma selgusele jõudma, et ma kas plaani ei osanud lugeda või tal üldse mõtet ei olnud. Juba tahtsin ma ümber pöörduda, kui enese ümber nägin karja indiaanlasi, kes mu vangistasid.

Minu kannatused vangipõlves olid hirmsad. Mind käitati kui looma ja eriti oli pealiku poeg see, kes mind kõige hullemini piinas. Vaadake, senhor, see indiaanlane, kes meist ennist möödus, tuletas mulle teda meelde, ja see meeldetuletus on hirmus.

Me viibisime alati selle kuristiku lähedal. Jahikäigud, mis vahetevahel ette võeti, ei viinud meid kaugele; ikka jälle tulime tagasi. Kuni ühel päeval — senhor, ärge arvake, et olen hull — pealik suri ja ma plaani tõelisuses võisin veenduda. Toimusid matmisepidustused ja rong surnud pealiku, keda pidin saatma, läks kuristikku ja nimelt sinna kohta, kus midu kukkuv kosk kaljut varjas, ja see koht näitas haigutavat avaust. Veekosk oli — see võis sündinud olla vaid öösel — kõrvale juhitud ja kohises ühes teises kohas alla orgu.

Pidustused lõpetati ja laip kanti koopasse. Mina pidin laibale järgnema. Tõrvikud valgustasid lagedaid seinu, kust vesi maha tilkus, aga pikkamisi viis tee mäest üles ja koobas muutus kuivemaks. Viimaks jõudisime looduslikku või kunstlikku koopasse, mille seinte ääres indiaanlaste kuivanud muumiad seisid või istusid. Seal oli neid palju, palju! Nad kõik olid täies sõjaehtes ja reast ikka kallimalt riietatud. See oli suguharu matusepaik. Arvatavasti veel inkade ajast. Ruumi keskel aga, senhor, seisis varandus, määratu varandus kullast ja smaragdidest.“

Mees hingas raskesti, kui vahet pidas.

Fernando silmitses teda uurivalt, kuid midagi ei osutanud sellele, mis mehe jutustuses oleks lasknud tõusta kahtlust.

„Vaadake, senhor, kes midagi sellist jutustab, seda peab ju arvama nõdrameelseks, kuigi teame, et inkad oma varanduse valgete eest ära peitsid, et iga katzike, kui see tal õigel ajal õnnestus, oma kulla kindlasse paika peitis.

Fernando noogutas.

„Ma tunnen, senhor, teie usute mind, ja ma tänan teid selle eest.“

Lühikese vaheaja järele jätkas vana oma jutustust:

„Ja kui teile ütlen, et seal oli kunstirikaid kilpe päikese ja tähtede märkidega, jumalakujusid puhtast kullast, et seal oli smaragde, mis kõiki valguse värve tuhandekordselt peegeldasid, mis on see kõik tõelisuse kõrval? Aga mulle ei jäänud aega vaatamiseks, sest niipea kui pealik oli paigutatud määratud kohale, seoti minu käsist ja jalust ja asetati laiba jalgade ette. Mind anti lahkunule kaasa.

Varsti olid kõik indiaanlased kadunud ja mina olin üks sajanmete surnutega, kullaga, mis minu oli siia meelitanud. Kui kaua ma seal lamasin, ei tea. Ja mis ma kõik tegin, et saaksin vabaneda, võite arvata. Viimaks see õnnestus. Ühe terava kandi vastu — võimalik, et see oli mõni relv, mis seal maas vedeles, pimeduses ma ju midagi ei näinud — hõõrusin ma oma käekütkeid läbi, kõik muu oli kerge. Aga ometi olin vangis.

Pimedas kobasin ma seinu mööda edasi, mööda oma hirmsa piina vaiksetest tunnistajatest, kes minu kobades liikusid ja kukkusid. Kuni viimaks leidsin väljakäigu. Hämar paiste tuli ikka lähemale, ikka kõvemaks paisus kohin ja mühin; kosk, vanasse süngi tagasi juhitud, lahutas mind maailmast. Nälg hakkas mind piinama ja janu. Jõin kättesaadavat mägestikuvett ja toibusin jälle. Needsin kulda! Oleksin selle käest andnud tüki leiva eest. Kobasin tagasi koopasse ja võtsin kullamäelt mingisuguse eseme. Tahtsin seda vaadata hämaras valguses, mida kosk laskis koopasse langeda, ja nägin, et see oli imetoolik töö kullast ja smaragdidest. See oli jumal, kes oma hirmsa kofnasuuga ja hirvitavate silmadega vaatajale tarretult näkku vahib.

Senhor, tookord uskusin tõesti, et hullun, sest ikka rohkem hakkas mind piinama nälg. Mõttetult pistsin selle ebajumala põue ja mõtisklesin. Kuni minu valdas meeleheite julgus. Ma ootasin, kuni saabus õõ, ja tormasin siis kohisevasse koske, ja nii tihti kui ta minu ka maha löi, ma tõusin jälle, tuikusin ja varisesin kokku, uskusin, et kaotan meelemärguse vee võimuses; mu kisti

vee trehtrisse ja siiski — mul õnnestus. Põlvedel ronisin kaldale, olin vaba.

Ma hüllisin läbi oru ja, tundes indiaanlaste harjumusi, mul õnnestus põgeneda. Nii jõudsin ürgmetsa. Seal leidsid nad minu jäljed. Ajasid mind taga. Iga sekund võis mind tabada mürginool. Julgesin rännata vaid päeval. Mind vapustas hirm, kole hirm, aga mul oli õnne. Senhor, nädalaid hiljem jõudsin üle piiri ja kui ma siia tulin, haigena, kurnatuna nälginisest ja palavikust, siis arvati mind hulluks. Senhor selle järele, mis läbi elasin. Need tunnid ürgmetsas; minu kannul indiaanlased, minu ümber vaenulik mets, palavik, mõte koopale, sellele õuduse koopale! . . . Kas teate, senhor, mis on ürgmets?“

Vana jäi vaik.

Fernando mõtles järele. Viimaks ütles ta:

„Ja teie olete selle kõik tõesti läbi elanud?“

„Senhor, tulge kaasa, ma näitan teile tõestisi!“

„Tõestisi?“

„Jah, tulge minu hüttil, ma toon teid siis sealt jälle tagasi!“

Fernando tõusis. Nüüd astus seiklus ta juurde, ajas teda edasi. See'p see oli, mida ta otsis. See elu teine külg, see kirendav, kummaline, saladuslik, tuhatkorda õige külg.

Hütt ei olnud linnast kaugel. Pea olid nad seal ja astusid sisse. Vana süttas küttnla, mis ruumi viletsalt valgustas, võttis siis põrandalt mati, tõstis põrandalt ühe telliskivi ja tõi selle all seisvast august esile väikese karbi.

„Siin, senhor, tõestised!“

Ta avas karbi, milles lebas ühe vanapeuru jumala umbes neli tolli kõrge kuju. Aruldane töö kullast ja smaragdidest. Tähelepanelikult silmitses Fernando aruldast asja.

„Kas teate, et olete rikas?“

Vana kehitas õlgu.

„Rikas? Olen vaene. Siin ei osta seda keegi ja kuidas saan ma sinna, kus tal on väärtus? Jala ma enam rännata ei jõua.“ Ta silmad läksid märjaks. „Võimalik, et kord kodus veel terveks saaksin!“

Fernando silmitses teda tähelepanelikult.

„Mispärast? jutustasite kõik selle nimelt minule?“

„Mispärast? Senhor, sellepärast, et aiman, et teie minu seltsis tulete seda varandust päästma! Teiegi tulite ürgmetsast. Teie koostate ekspeditsiooni. . . .“

„Ja kes juhib meid sinna?“

Fernando sõnades peitub veel kahtlust.

„Mina, senhor! Sest minul on plaan. Seda indiaanlased minult ei võtnud. Võimalik, et kartsid nõidust.“

Ja ta võttis plaani karbist, kuna Fernando ebajumalat tule käes kirendas.

Äkki jäid mõlemad kuulatama. Mingisugune kobin hütiaakna juures oli nende tähelepanu äratanud. Nad kuulatasid, vaatasid üle ukse välja, kuid midagi polnud liikumas. Säras täherikas troopikataevas. Kaua kestis jutt, ja kui Fernando keeldus jumalakuju ja plaani oma kätte võtmast, viis vana ta jälle endisesse paika tagasi.

Fernando nõustus ühiselt asja ajama. Otustati kaheksa päeva pärast teele minna, seni kõik ette valmistada ja kõigest täiesti vaikida. Kui Fernando lahkus, tahtis teda ta uus sõber saata, aga Fernando seda ei

lubanud ja töötas hommikul tagasi tulla. Õnnelik, tänulik usalduse eest, pigistas suguvend ta kätt ja nii nad lahkusid. Kumbki neist ei märganud läikivaid silmi, mis iga nende liigutust jälgisid. — —

Kui Fernando hommikul vana hütiti tuli, leidis ta selle keset hütiti põrandalt. Nuga peitus tal veel südames. Ta oli surnud. Matt oli kõrvale tõmmatud, kivi üles võetud ja karp lebas tühjalt augu kõrval.

Vana oli Placal õieti näinud. Pealiku poeg hoidis oma esivanemate saladust.

Pikkamisi läks Fernando tagasi. Kui ta plaani ja jumalakuju oleks oma kätte võtnud? Kas temagi? . . . Temast paremal tõuseb ürgnõu oma saladusega, vasakul kohiseb majesteetlik jõgi.

Kuulsuse varjus.

Inglise kirjanik **H. T. Maltby.**

Guy Marmaduke Cotswold oli suur kütt. Sellejuures ei tohi aga kujutella, et ta ehk Aafrika pimedamas sopis raskesti relvastatult küttis elajate kuningat. Ei, Guy ei olnud elus kordagi käes hoidnud jahipüssi ja metsloomi oli ta näinud ainult zooloogia aias. Lühidalt, kelle peale ta jahti pidas, käisid kahel jalal, friseerisid oma lakku ja kandsid — selle järele mis soost nad olid — siidisukke või frakisärki.

Oleks Guy Cotswold olnud rikas, tema elu oleks olnud kergem. Tema oleks andnud suuri pidusid, et loomi juurde meelitada. Kuid nii asi ei olnud. Tema sissetulek võimaldas tal pidada ainult väikese korteri supelkoha Sheepgate-on-Sea odavamas osas. Ja sel põhjusel pidas ta jahti — posti kaudu. See sündis ja rahuldus teda järgmiselt:

Igal ennelõunal läks Cotswold Merepromenadi ääres asuvasse Alabasteri hotelli, võttis suitsetamissaalis istet, tellis whiskeyt ja lehitses hommiklehed tähelepanelikult läbi. Tema ei otsinud sõnumeid, vaid otsis midagi palju huvitavamalt — inimeste nimesid, kes parajasti avaliku huvi keskuses seisid. Keegi ujus üle Prantsuse ja Inglise maa vahel asetseva lahe, laskis enese raakediga õhku lasta, abiellus, laskis enda lahutada või jäi auto alla, ja siis istus Guy suure kirjutuslaua äärde ja seipitses hotelli

poolt valmis pandud paberile sooja kirja uuele kuulsusele. Kui näiteks härra Bill Brown ülendati peeriseisusesse ja omas tiitli Earl of Gristle, sest et ta mere- ja maaväge aastaid oli varustanud sealihaga, kirjutas Guy Marmaduke temale järgmise kirja:

„Armas Gristle!

Minu südamlikumad õnnesoovid suure austuse puhul, mis sulle on osaks saanud.

Kas mäletad veel, kuidas ma sulle aastaid tagasi ennustanud, et saatusel sinuga on suur kavatsus, ja sa mind selle eest alati naersid? Nüüd näed, et mul oli õigus. Ja ma rõõmustan, et seekord selle austuse saaja oli selle tõsine väärja.

Parimate soovidega alati sinu
Guy Marmaduke Cotswold.“

Üllas earl mõtiskles kramplikult, kes pagan see poiss küll võiks olla, ja jõudis otsusele, et kes seda küll võis teada, ja kirjutas talle sõbralikumas toonis tänukirja.

Kui siis Alabasteri hotelli hallis selline kiri Cotswoldile ära anti, ei jätnud ta iial kõigile tuttavatele tegemata märkust:

„Sain praegu suurepärase kirja oma vanalt sõbralt earl of Gristlelt. Tore vana-poiss. Olime omal ajal üksteise vastu kui vennad. . . .“

Muidugi võisid kõik, kel lusti oli, kirja lugeda, ja kui seda kõik olid lugenud, rän-

das kiri suurde nahkköites albumisse, milles juba varem seisid kirjad poksijailt, näitlejailt, riigimeestelt, jokeydelt, lühidalt, kõigilt, kellest kord avalikult oli räägitud.

Nüüd mäletab küll igatüaks aastat, mil Andrew Haddock oma julgete uurimisreisidega Mangolia ürglaantes maailma pani hämmastuma. Kuidas ta dodo-linnu haudumiskohad leidis ja ühe neist töi Londoni zoole. Kuidas ta selle tasuks, et ta briti lipu oli lehvima pannud Prapso-mägestiku kõrgeinal tipul, ülendati rüütlikeisusse.

Pole tarvis üteldagi, et tol homnikul, mil kõik ajalehed rääkisid Andrew Haddockist, Guy Marmaduke Cotswold astus Alabastri hotelli suitsetamissaali ja, lugedes lehti, kohe nuusutas saaki. Ta ruttas kirjutuslaua juurde, võttis ärevuses värisedes sule ja kirjutas:

„Minu armas Andrew!

Õnnitlen, õnnitlen ja veel kord õnnitlen. Tunnen, et see on ehk pisut liignõudlikkus, kui ma sulle nüüd, kus seisad üldise huvi tulipunktis, hulga vaikimise aastate järele kirjutan. Aga mälestus meie vanast sõprusest julgustab mind. Sina oled meie viimastest kohtamisest saadik enesele võitnud palju sõpru ja sellepärast loodan ma, et mulle vähemalt mõne reagi kirjutad, kui sul vähe aega on, sest ma usun ikkagi, et sa mind vaheajal ometi veel ei ole unustanud.

Sinu vana Guy Marmaduke Cotswold.“

Guy kirjutas ümbrikule „isiklikult“ ja ruttas postkontorisse kirja tähtkirjana teele saatma.

Tagasi tulles kohtas ta tuttavat admiral Seagoeri.

„Head teated vanalt healt Andrewilt,“ ütles ta.

„Andrewilt? Milliselt Andrewilt?“ küsib see.

„Muidugi Andrew Haddockilt!“ vastas Guy variseerliku üllatusega.

„Ah nii, te arvate uurijat-reisijat, kellest nüüd kõik ajalehed tulvil täis on. Kas tunnete siis teda?“ küsis admiral.

„Muidugi. Käisime ju ühes koolis,“ vastas Guy ruttu.

„Peen mees, see Cotswold,“ ütles admiral hiljem proua Parkerile, rikkamaile lesesele Sheepgate-on-Seas. „Tunneb nähtavasti kogu maailma. Jutustas mulle eniast, et ta sir Andrew Haddockiga ühes koolis käinud.“

„Huvitav inimene,“ kiitis lesk. „Kas ei võiks ta ülehomme tulla õhtusöögile? Koo-

lidirektor on ära ütelnud ja ma vajan veel üht külalist.“

„Miks ei peaks ta tulema?“ ütles admiral.

Ja järgmisel päeval sai Guy Marmaduke kutse õhtusöögile proua Parkeri juurde, kes ühtlasi vabandust palus, et ta teda varem ei olnud kutsunud. Aga tal ei olla olnud aadressi käepärast. Hotelli kirjavahetustel vastas Guy, et kutse vastu võtab.

Päeval pärast seda ootas teda hotellis kiri. Värisevi käsi avas Cotswold selle.

„Minu armas Cotswold,“ luges ta. „Miline rõõm minul sinult kirja saada! Nagu juba isegi võid kujutella, said mulle viimasel päeval osaks mitmesugused niinimetatud austused, aga ma võin sulle ütelda, et mulle neist ükski ei valmistanud sellist rõõmu kui sinu kiri. Kasusud tõesti, et olen sinu unustanud? Oleks olnud arusaadavam, kui sina oleksid unustanud minu. Lühidalt, ma igatsen kõigest sellest juubeldamisest pääseda ja tahan sind Sheepgates külastada. Tulen 16. skp. keskpäeva paiku. Palun, reserveeri mulle üks tubu oma hotellis.

Sinu truud Andrew Haddock.“

Guy Marmaduke nõjatus tugitoolile ja hakkas mõtisklema. Kuusteistkümnendal oli ju täna. Mis pidi ta tegema? Esmalt kavatses ta kohvrid pakkida ja ära reisida. Vististi kogus sir Andrew teateid ja kuulis, et kõik oli olnud pettus, ja siis oli ta kogu maailma silmis valelikuks tehtud. Ja siis oli veel kutse proua Parkeri juurde. See ei olnud teda veel kunagi enese juurde kutsunud ja ei kutsunud teda vististi ka edaspidi, kui ta tema kutse nüüd täitmata jättis.

Ja siis abistas teda suurküti külgesündinud instinkt. Ta polnud veel iial tutvust sobitanud mõne kuulsa mehega ja ometi ihkas ta seda. Kas oli siis Andrew Haddock mõni nii iseäralik nimi? Maailmas pidi ju leiduma ka veel teisi Andrew Haddocke.

Kas ei võinud ta kuulsat uurijat mõne teise Andrew Haddockiga ära vahetada, kellega ta koos oli koolipinki soojendanud? Sir Andrew pani vististi plehku, kui eksitust märkas, aga mis siis sellest? Tema sai teda näha ja temaga rääkida. Sir Andrew vististi ei teadnud, et tema, Guy Marmaduke Cotswold, Alabastri hotellis ei elanud. See hotell polnud sugugi odav ja tarvis oli tarvitusele võtta erilised abinõud. Ta lahkus suitsetamissaalist ja läks hotelli büroosse.

„On teil täna õhtuks kaks tuba vabad?“

küsis ta võimalikult mööduvalt. Vastus oli jaatav.

„On see ehk kuulus sir Andrew?“ küsis hotelli naisametnik oimetult, kui Guy tulija nime nimetas. Guy jaatas. Siis võttis ta oma harjumuse vastu taksiauto, sõitis koju ja tuli siis, kohver kaasas, hetkeks tagasi.

Hallis ootas teda direktor.

„Olen teile andnud toad nr. 3 ja 4, härra Cotswold,“ ütles ta teenistusvalmilt. „Neil on oma vannituba ja väljavaade merele. Daamid, kelle käes need toad olid, rahuldusid lihtsamaga, kui kuulsid, millist kuulsat külalist me ootame.“

Närvilise põnevusega ootas ta kuulsa mehe tulekut. Praegu arvestas ta vaimus oma seikluse ettenähtavaid kulusid, kui ta õlale langes käsi. Ta tõstis silmad ja nägi enda ees sir Andrew Haddockit, kes vististi märkamatu oli tuppa tulnud.

„Noh, see oli ilusaim üllatus minu tagasijõudmisest saadik Inglismaale,“ ütles sir Andrew. „Nii siis, kuidas su käsi käib, vana poiss?“

Vana poiss pomises, et ta vaimustatud olla ja ta käsi hästi käib.

„Mida ma aga endale ei oska seletada,“ ütles kuulus mees, „on see, mil kombel sa minu ära tundsid?“

„Ajalehtedes ilmunud piltidest,“ kogeles Guy abitult.

„Ah nii,“ vastas sir Andrew. „Aga siis ei olnud mul ju veel vurrusid, eks?“

„Ei,“ ütles Guy.

„Ja kõik inimesed tõendavad, mina olla viimastel aastatel palju muutunud,“ jätkas sir Andrew. „Ja siis tahaksin veel kuulda, kust sa kuulsid, et olen oma nime muutnud.“

„Nime muutnud?“ küsis Guy kohmetult. „Muidugi. Oled veidi kohmetuks jäänud?“ vastas uurija. „Koolis oli mu nimi ju ometi Stephan Hyde, eks ole nii?“

„Stephan Hyde?“ kordas Guy, meeldetuletades vanu aegu ja viimaks mälestusse nõidudes ühe alati tindiga määratud poisi, kelle nimi oli olnud Hyde.

„Loobusin Hyde nimest aastaid tagasi,“ jätkas sir Andrew. „Üks vana rikas onu määras mu enese üldpärijaks selle tingimisega, et võtaksin ta perekonnanime. Kas oleksin pidanud vastu hakkama?“

„Ei, vististi mitte,“ vastas Guy, juba ette kõik heaks kiites, mis kuulus mees teinud.

See oli ilusaim päev Guy Marmaduke elus. Nad rääkisid nii palju oma koolimälestustest, kuni endid jälle tundsid kooli-

õpilastena. Pärast lõunasööki jalutasid nad käsikäes läbi linna ja Guy esitles oma kuulsat sõpra kõigile tuttavatele.

Siis tuli jutt proua Parkeri kutsest. Kas pidi Guy ära ütlema?

„Minust ei tarvitse sa küsida,“ tuli vastus.

„Et sa minuga tuleksid, ei tohi ma ju nõuda?“ küsis Guy.

„Miks mitte? Tulen meelsalt,“ vastas sõber.

Rõõmust sädelevana astus Guy lähemasse telefoniputkasse.

„On seal proua Parker?“ küsis ta. „Tere päeva! Olen saanud üllatava külalise, sir Andrew Haddock, kuulus uurija! Kuidas, te tunnete teda? Ma ei tahaks teda täna õhtul meelsalt üksi jätta,“ jätkas ta. „Kas tohin ta kaasa võtta? See ei tekita teile ometi tüli?“

Agaga ta ei saanud jätkata. Muidugi võivat ta tema kaasa võtta. Ei, pidavat kaasa võtma. Proua Parker ei lootnud talle seda kunagi andestada, kui ta oma sõpra kaasa ei tooks.

Õhtusöök proua Parkeri juures oli tõesti menukas. Laud oli kaetud kuuteistkümnenele. Admiral oli seal ja kindral ja koolidirektor, kes varem ära ütelnud, ja noor Reginald Purblind ja tema isa, väga rikas mees, kes peaaegu aadliseisusse oleks ülen-datud, kui temast enne ei oleks tulnud avalikuks mitmesugused mustad asjad.

Guy Marmaduke Cotswold istus oma kuulsa sõbra vastas, kes oli lihtsalt hurmay. Loomulikult nimetati ka Mangoliat ja Prapso-mägestikku ja ei oleks muust räägitudki, kui sir Andrew ei oleks taktikalt maininud, et ta selle aine üle juba nii paljudel bankettidel ja teaduslikkudes seltsides kõnelenud, et ta paremaks arvavat millestki muust rääkida. Sellevastu kirjeldas ta Mangoolia preestrite ehk buhude saladuslike nõiakunste väga huvitavalt. Ühe nende saladuse olla ta kätte saanud ja oma vana sõbra palve peale lubas ta seda neile esitada.

See oli mingisugune mõttemõistatamine, Sir Andrew seletas, et nõidustriki õigeks esiletoomiseks õieti vajalik ollamäng, nagu seda mängitavat Mangoolias. Selle mängu puudumisel tahtis tema katsuda nõidust mängukaartide abil sooritada.

Nõidustükk õnnestus oivaliselt, kuigi keegi jõe noormees tõendas, et ta sama kunsttükki ühes Londoni varietees juba olla näinud.

Tavei Mutsu,
featrikirjastusäri
omanik Tallinnas.

Mihkel Kippert,
õpetaja
Tallinnas.

Hans Nurk,
Tallinna
linnaametnik.

Juhan Sepp,
advokaat ja
poliitikatgelane.

Arthur Sommer,
Tallinna Kaarli
kiriku õpetaja.

Aleksander Simon,
erukolonel.

Eesti avalikkude tegelaste kalender.

1. Juuni:

- 1862 Mihkel Kippert, õpetaja Tallinnas.
- 1886 Aleksander Lemet, pangaametnik Kuresaares.
- 1887 Jüri Lossmann, põllundustegelane Haapsalus.
- 1881 Julius Sihver, põllumees Vana-Tänasilmas.
- 1891 Hugo Valma, õpetaja Tallinnas.

2. juuni:

- 1872 Jakob Millstifer, põllumees Loodis.
- 1886 Hugo Bernhard Rahamägi, süstem. usu-teaduse professor.
- 1890 Artur Sommer, kirikuõpetaja Tallinnas.

3. Juuni:

- 1881 Jaan Ratnik, tööstur Tartus.
- 1893 Karl Friedrich Verberg, metsateadlane Tartus.
- 1872 Samuel Peeter Songi, ärikes Vorus.

4. Juuni:

- 1867 Jaan Höbenik, õpetaja ja põllumees Kihelkonnas.
- 1896 Ilja Kasak, kaitseväelane Tallinnas.

5. Juuni:

- 1864 Jüri Kolk, õpetaja Elvas.
- 1882 Aleksei Gottfried Palm, käsitöölaine Tartus.
- 1873 Kaarel Paris, riigikohtu esimees.

6. juuni:

- 1886 Alma Johanson, kutscharitudustegelane Tartus.
- 1896 Ernst Nurm, õpetaja Tartus.
- 1864 Juhan Sepp, advokaat ja poliitikatgelane.

7. Juuni:

- 1874 Johannes Juhans, agronoom Tallinnas.
- 1866 Veera Jõgever, seltskonnategelane Tartus.
- 1885 Herman Kalmo, õpetaja Narva-Jõesuus.
- 1862 Mari Lang, põllumees Kõos.

8. Juuni:

- 1875 Ernst Enno, luuletaja ja koolitegelane.
- 1889 Ruurik Valter Mikkelisaar, õpetaja Säreveres.

- 1877 Jaan Peterson, õpetaja Põltsameal.
- 1883 Olly Teetsoff, näitlejanna.
- 1862 Andres Laatik, põllumees V.-Suislepas.

9. Juuni:

- 1875 Tõnis Ihloff, põllumajandustegelane Suure-Jaanis.
- 1877 Aleksander Simon, kaitseväelane Tallinnas.

10. juuni:

- 1877 Hans Kannukene, põllumees Vana-Antslas.
- 1889 Eduard Kärner, arst Vändras.
- 1893 Eviast Miido, kaitseväelane Tallinnas.
- 1884 Madis Nõmmik, õpetaja Kilingi-Nõmmel.

11. juuni:

- 1875 Johan Itäl, põllumees Kitus.
- 1894 Emma Lasberg, arst Tallinnas.
- 1896 Marta Elisabet Schmiedehelm, arheoloog Tartus.
- 1878 Peeter Tauk, mäeinsener Tallinnas.

12. Juuni:

- 1899 Joosep Palfak, õpetaja Avinurmes.
- 1889 Harald Perlitz, füüsik Tartus.

13. Juuni:

- 1866 Victor Karl Maximilliam Diltmar, riigikohtunik.
- 1860 Gustav Eduard Ehkmann, põllumees Kosel.
- 1877 Valter Jentson, apteeker Otepääl.
- 1893 Ants Kangur, raudteemetnik Keavas.
- 1885 Jaan Lintrop, ajakirjanik ja kirjanik.
- 1889 Tavei Mutsu, raamatukaupmees ja kirjas-taja Tallinnas.

14. Juuni:

- 1866 Johan Kotva, pangaametnik Tartus.
- 1890 Johann Rebane, põllumees Aidus.

15. Juuni:

- 1889 Hans Nurk, ametnik Tallinnas.
- 1880 Jaan Võhrmann, arst Türi.

Jaan Lintrop,
kirjanik ja
ajakirjanik.

Alfred Karafin,
helilooja ja organist
Kaarli kirikus.

Mart Lang,
põllumees Kõos.

Hugo Bernhard
Rahamägi,
usuteaduse prof.

Kaarel Paris,
riigikohtu esimees

Jaan Höbenik,
õpetaja ja põllum.
Kihelkonnas.

Alles pärast hilist keskööd saabusid vana sõbrad tagasi hotelli. Aga kogu hotell näis olevat veel ärkvel. Isegi John, ööportjee, muidu väga tasane poiss, naeratas lahkesti ja palus sir Andrevilt alandlikult autogrammi. Veel tund aega istusid sõbrad vana brandypudeli juures, mis direktor neile eraldi oli lasknud keldrist üles tuua. Kui Guy viimaks oma tuppä tuikus, ei teadnud ta, kas seisis jalgade või pea peal.

Alles hilja ennelõunal ärkas ta ja koputas sõbra uksele. Mitte saades vastust, läks ta halli. Seal valitses ebaharilik ärevus.

Ta vaatas söögisaali, kedagi polnud näha.

„On sir Andrev juba einetanud?“ küsis ta hotellidirektorilt, kes tast parajasti möödu.

See vaatas talle üllatudes näkku.

„Jah, aga kas teie teda siis ei näinud? Ta läks ju teie juurde jumalaga jätma?“

„Imelik,“ kogeles Guy.

„Ta reisis enne kaheksat ära,“ ütles portjee. „Londonist telefoneeriti temale, et ta viibimata peab tagasi sõitma. Ütles, et ta teile kõik olla ära seletanud.“

Cotswold tundis kõhus nõrkust. Võimalik, et seda tegi äsja õine brandy? Või ka see, et ta veel polnud einetanud? Või oli see tulevate asjade aimdus?

Samal hetkel liikus pööruks, ja keegi politseiinspektor kahe teise mehe seltsis, kellest võis näha, et nad õieti kuulusid mundrisse, astusid sisse. Hotellidirektor ruttas neile vastu. Näis olevat kummalselt ärev.

„Ei saanud paraku varem tulla,“ algas inspektor. „Oli veel üks teine juhtum. Proua Parkeri majas. Umbes kolmetuhande naela väärtuses ehteid varastatud. Parajasti õhtusöögi ajal. Mis on siis teil siin?“

Guy Marmaduke vaarus, ei teadnud aga ikka veel, mis pärast.

„Täna öösel murti meil nelja tuppä sisse. Ka kassa on lahti murtud ja tühendatud.“

Samal hetkel tormas nende juurde hotelli raamatupidaja, hommikulehte käes liputades.

„Lugege seda!“ möirgast ta.

Ja inspektor luges:

„Sir Andrev Haddock . . . Scotland Yard hoiatab mehe eest, kes toetudes oma tähelepanuväärivale sarnadusele sir Andrev Haddockiga, kuulsa uurijaga, temale määratud posti vastu võtab ja nende kirjade saatjate kallal toime paneb kõiksugu petusi. Ta on toiminud juba mitu hulljulget murdvargust. Mees on politseile juba tuttav; tema õige nimi on Stephan Hyde, kuid ta esineb mitmesuguste varjunimede all, ei ole teda aga seni kõigist jälgimistest hoolimata veel saadud tabada . . .“

Rohkem Guy ei kuulnud. Hoigades kukkus ta põrandale, mis õnnetuseks mitte ei avastunud ja teda ära ei neelanud. Hiljem pidi ta tundide kaupa politseile selgeks teha katsuma, et mitte tema ei oluud petis, vaid oli petetu.

Sel lool on oma moraal. Aga vastandlikult trellkirjale, mis lubas igale kakssada naela, kes võimaldab Stephan Hyde alias Smithi alias Tompkinsi vangistamise, ei oota selle moraaali leidjat mingisugune vaevatasu.

Tee armsama juurde.

Rootsi kirjanik **Valter E. Hülphers.**

Armastuse loosse kuulub harilikult kaks vaenulikku isa, kellest ühel on tütar ja teisel poeg, ja sellega algab seegi lugu. Oieti vajatakse siis veel võistlejat, aga sellist meest ta õiges tähenduses siin ei ole. Isade talud seisid kahel pool karedat oja, mis otse teise talu kohal sünnitas kivise, vahutava kose. Selle talu omanikul, Nils Nilssonil, oli tütar nimega Anna; üle oja asuva talu peremees oli Anders Persson Borgström, ja tema pojale oli mingisuguse saatuse juhatusel pandud nimi Paavo. Paavo armastas Annat, ja pärast mingisugust suvel peetud oksjoni, mil Paavo oli salamahti pugunud tüdruku tuppa, oli nad õises vaikuses üks-teisele truuduse töötuse andnud.

Nüüd oli sügis.

Nils Nilsson ja Anders Persson olid omal ajal üksteisega õige hästi läbi saanud. Olid üheskoos äri ajanud, tähendab: hääl aastail koos vilja üles ostnud ja hiljem kitsail ajal seda kasuga edasi müünud. Sellepärast hakkasid inimesed neid nimetama „vilja-juutideks“. Aga vaatamata sellele söinunimele, mis võis osutada teatud kadedusele ja kättemaksule, olid mõlemad „vilja-juudid“ lugupeetud mehed, ei tigidamad ega ülekohtusamad, ei pehmesüdamikumad ega õiglasemad kui teised kohalikud talunikud.

Aga et nende ettevõtlikkus samal määral kui nende kogemus kasvas, siis hakkas neist kumbki teist äri juures, mida ta üksipäi võis sooritada, takistavaks pidama. Ja nii tuli päev, mil üks osanik märkas, et teine ta selja taga oli teotsenud. See arusaamine tegi, et Nils Nilsson ja Anders Persson varsti hakkasid töötama lahus, aga teil, mis liig ligistikku olid. Ja see viis nad vaenule.

Nüüd olid nad vanad mehed ja ei jutelnud enam nagu varemalt üksteisega, kumbki omal pool ajujääd seistes, üle lahtise keskoja ärist.

Juhtusid nad äkki ühel ajal oja kaldale, siis pöörasid nad üksteisele selja ja nende huuled muutusid kitsaks. Iseäralikum oli, et vaatamata aastaile, lahusolekule, vaikimisele vaenulikkus nende vahel veel näis kasvavat. Üksindusel on omad mõistatused.

Anders Persson oli ühel ööl ärganud ja talle oli äkki meelestunud, et ta pojale oli unustanud ütlemata, milliseid õlgi ta pidi vihkude köitmisel tarvitama. Et viga pa-

randada, tõmbas ta püksid jalga ja läks poja magadisuurumi juurde. Ta koputas kaetud aknale, kuid keegi ei vastanud. Nüüd kobas ta ukse juurde. See oli lukus. Nüüd taipas ta, et poeg ei olnud kodus, ja tegi sellest oma järeldused.

Hommikul, jah, kogu nädal ei lausunud ta sõnagi. Aga kui Paavol oleksid olnud silmad ja kõrvad, ta oleks näinud paari jäähalli silma valvavat kõiki oma saunme või oleks kuulnud pominat, kui isa tuli või läks. Aga ta ei märganud midagi.

Ta ei märganud ka, et keegi teda jälgis, kui ta ühel pimedal ööl hiilis alla paatide juurde. Ta ei kuulnud ettevaatlikke aerulööke, mis talle üle oja järgnesid; ei märganud, et keegi tema taga hiilis Nils Nilssoni talusse ja vaatles, kuidas ta sinna sisse lasti. Tema mõtiskles liig palju oma südamasjade üle.

See oli tookord, kui üleval mägestikus sadas hirmsasti vihma.

Nii kaugele kui mäletati, ei olnud nähtud niipalju vihma. Järved ja jõed paisusid üle kallaste, ojad muutusid jõgedeks, mis kaasa kiskusid puid ja palke; paatide ja sillarusude vahel ujusid loomad, kes segaduses laudast välja pääsnud. Kose kohin pani maapinna värisema, ja kui pilved kadusid ning päike neist jälle läbi tungis, välgahtasid sajad vikerkaared kose veetolmus.

Ühel laupäevaõhtul tahtis Paavo üle oja sõuda.

Jõudes alla paatide juurde, leidis ta nad kõik olevat ahelatega lukustatud; ka aerud puudusid. Muidugi olid aerud kusagil olemas, aga kust sa neid pimedas otsid! Nii läks ta tagasi kambrisse ja heitis riidetult voodisse.

Pühapäeva hommikul eine ajal ei rääkinud kumbki, ei isa ega poeg. Paavo oli näost viha pärast punane ja vana-meessilmitses teda aegajalt pilkudega, mis olid muigavad. Kui poeg tõusis ja lahkus, ei järgnenud vana talle, vaid jäi istuma ja luges kärjstatud ajalehte.

Poeg läks alla tuleredeli juurde, mille külge olid riputatud pootshaagid. Ta valis neist ühe kerge ja varrega. See õlal, läks ta alla ojakaldale. Seal jäi ta seisma ja heitis prooviva pilgu üle vee.

Mustana ja tinakarva joonte ning keerutistega veeres vesi kose poole. Ta kuulatas

vee stügavat, pomisevat tooni. Kalda ääres seisis üks puutüvi ja hõljus ülesalla. Paavo astus alla ta juurde, vabastas puutüve kaldalt, hüppas sellele ja taarus, kuni ta oli leidnud tasakaalu, mis peale ta pootshaaki tarvitades hakkas ojale libisema.

Jõudnud jõe keskkohale, tabas teda nii käre

voolus, et ta peagu oleks kaotanud tasakaalu. Ainsa pilguga mõttis ta karestikku, kaugust kaldalt ja kaugust koseni, kuhu voog teda ajas. Siis pööras ta puutüve ja hakkas edasi tungima.

Voog ajas teda ikka kiiremini alla, kiirus kasvas, mida lähemale ta jõudis kosele, aga varsti polnud ka kallas enam väga kaugel. Siis märkas ta, kuidas ta tagant talle midagi õige kiiresti lähenes.

Ta märkas, et see, mis tuli, nagu harjuslik mätas veest tõusis, et ta liigutas ja järelikult pidi olema elav olend. Ta märkas kaht kõrva, sinikast musta nina, kaht silma, paari karukäppa, mis kõverdikutüntega vett piitsutasid. Rohkem ta ei näinud, sest et tume hoop puutüve vastu tüve ta jalgade all pani vankuma. Ta oleks peagu vette sulpsatanud, aga tal õnnestus pootshaagi abil tasakaalu leida. Siis seisis ta puutüvel paigal. Karu oli palgi peenemast otsast kinni kahmanud.

Kaldad tantsisid ikka kiiremas sõidus mööda, kosk tuli ikka lähemale. Paavo nägi ka selle talu hooneid, kuhu ta tahtis minna, päikesepaistes. Näis, nagu ei oleks nad midagi teadnud oma rahu maailma tigidusest. Kas ta pidi kisendama? Ei, seda ta ei tahtnud. Veel mitte.

Elu alalhoidutung sundis teda aga äkki teotsema. Kõik läks noolkiirelt, palju kiiremini kui siin võimalik on kirjeldada. Ei olnud tark tegu, mis Paavo nüüd tegi, kui pootshaagiga umbes sihtis karu poole; aga ta tegi seda ja tabas. Tume löök, vihane mõmin, norskamine, ähkiv rõhkimine — ja uuesti lõi ta karule.

Nüüd laskis karu tüve lahti ja hakkas

Andres Latik Tõnis Rinaldi,
end. õp. ja Suislepa piimand. konsulent.
Ühispanga nõuk. kirj. sünd. 10. 6. 1888. a.

Olly Teetsov,
„Vanemuise“ teatri näitleja.

käppadega mehe poole sibama, et vaenlase lähedale jõuda. Tüvi veeres, mees sellel vankus ja hüples, et pidada tasakaalu. Äkki kangustus Paavo ehmudes. Ta nägi, mis lähemal hetkel ta jalgu ähvardas ja ainult välkkiire hetk kulus tal pootshaagi paremasse kätte võtmiseks ja karule pähepaiskamiseks.

Samal hetkel viibis Paavo ise vees, kuid õnneks mitte seal pool, kus viibis karu.

Tõusnue veepinnale, oli esimene, et nägi puutüve ja sellest kinni haaras, et sinna peale ronida. Veel polnud saanud ta sellega toime, kui jälle nägi karu, kes pikipalki jälle temale püüdis läheneda.

Paavo vaatas meeleheitlikult ringi. Vool oli palgi jõe tagasi kandnud, nad viibisid keset jõge ja ainult mõne kivivisangu võrd olid nad veel koset kaugel.

Karu tuli ikka lähemale.

Hirm roomas Paavo selga mööda üles. Ta karjus appi.

Ainult kaja vastas kallaste vahelt.

Nüüd ta taipas, et oli kõigist mahajäetud. Seal ähvardas kosk, siin karu. Aga Paavo pigistas hambad kokku.

Teda valdas mingisugune viha ja see tegi ta äkki külmaks. Ta võttis noa — enne koske tuli midagi teha — juba mõne hetke järele võis ta olla karestiku võimu all.

Mis kavatsus ta oli, ei teadnud ta õieti isegi; tuli aeg, tuli nõu. Karu viivitas, valmistus lõögile.

Siis sähvatas Paavo peast läbi mõte:

„Kui sa pääseksid karu selja taha?“

See sündis, kui neid kose esimene keerutis tabas.

Paavo teadis, et ta on kadunud; igal juhul pidi ta puutüvelt alla tulema, et mitte puruneda vastu esimest kivi. Aga ikka veel valitses teda viha karu vastu ja ta tõmbas tüve vee alla, et vaenlasele oma nuga maitsta anda. Jumal teab, kuidas see sündis! Kõige esmalt kostis karu kohutav vihamõmin. Siis laskis ta tüve lahti ja hakkas käppadega vett piitsutama — ühtlasi muutus kõik ta ümbrus vahuks ja müri-naks.

— — —

Seisvas vees, allpool koske, liikus midagi ja vesi ajas teda pikkamisi kaldale poole. Ennelõuna päike vaatas uudishimulikult alla märgrohelisele jõekaldale ja pani pikkamisi tantsiskleva vahu nagu seebimullid värvikalt kirendama. Vees olev märg pruunkarvane olend oli nüüd jõudnud kaldale; sellest lahkusid tühe mehe pea ja õlad ja ta tõmbas kõik muugi enese taga välja kaldale. See kõik sündis väga pikkamisi: mees tuikus kui joodik. Mõnikord välgatas midagi, nagu päikese refleksi maal, siis jäi kõik vaikseks.

Viimaks liigutas eemal kogu. See oli inimene, kes suure häda järele ärkas elule.

Kui Paavo, puutüve alla vajudes, tundis enda haaratud olevat kärestikust ja kosest, oli ta surmahirmus abi ja pidet otsinud karu seljakasukast. Hirmust oimetuna tungis ta oma hirmsa vaenlase lähedale ja kahmas ta ümbert oma jalgadega kinni, nagu ratsutaks ta hobuse turjal.

Ja sõiduks see muutuski, sõiduks kuni peagu surmavärvateni. Hõljuval sõidul veeresid karu ja Paavo kosest alla, kord ratanik all, kord peal. Tal oli vaid ainus tung, ainus tahe, end hoida, maksis see mis maksis. Ja ta hoidis ennast ka, hoidis kahekordse jõuga, kui kuulis karu küljeluid vastu kive purunevat, kui ta nende vastu paisati. Tema ise pääses tervena, aga ta teadvuses segunes kõik. Kuni ta ärkas, seisvas mees hõljudes ja ikka veel karunahast kinni hoides. Nagu unenäos kiskus ta looma ühes enesega kaldale. Võib olla pidas ta teda paadiks, võib olla ta otsis külgestundinud tähelepanu mõjul kõigest kinni hoida, mis käes oli, lühidalt: ta tõmbas karu kaldale. Siis alles märkas ta, et

ta midagi hammustas, ta kahmas käe süü juurde ja midagi torkas talle kätte.

See äratas ta oimetusest. Seal ta seisis nüüd hämmastudes ja vaatas noale oma käes, kust mõned veretilgad langesid maha.

Nüüd ärkas mälestuski. Värin raputas ta õlgu ja kahvatu naeratusena vaatas ta näiliselt elutule karule.

„Kas ta on tõesti surnud?“ Ta tundis, et jalad tal muutusid nõrgaks. „Mis siis, kui nüüd minestan ja karu ei oleks surnud, vaid toibuks . . .!“

Ta ei täiendanud oma mõtteid, vaid tuikus karu jünrd. Seal langes ta põlvili, kobas käega karu rinda; tundes veresoone tuiku, lükkas ta noa karule rinda. Karu lamas liikumatult. Rohkem ta ei näinud. Kõik muutus pimedaks.

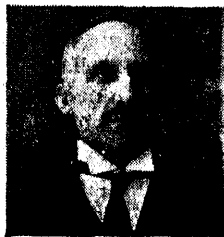
Kui ta jälle toibus, oli päikesepaiste jõekaldalt eemale roomanud. Niiskus ja külmpanid ta hambad lõgisena. Ta vaatas karu poole, kes maas lamas ja kelle rinnast voolas vereoja jõekalda poole, kus vesi ta jõkke uhtus. Nüüd ta naeratas, see oli vihane naeratus, ja hakkas siis üles minema maja poole, kus elas ta armsam, Ja ta isa.

Jutustatakse, et Paavo, kes praegu võitluse kossega ja karuga võidukalt lõpetanud, ometi tükk aega viivitas, enne kui tal julgust oli tuppa astuda, ja et ta seda tegi nagu poisijõmm, kes kardab peksu. Kui ta aga istet võttis ja jututama hakkas, siis jäid kõik hingetuks, kuna tema oma meelekindlus kasvas. Kui nad temaga siis läksid kaldale karu vaatama ja seal vaikseks hämmastuses seisis, kasutas ta võimalust isalt tütre kätt paluda.

Mis pidi see vastama? Kas leidub teist vastust nähes sellist tegu ja sellist näpunäidet?

Tänuks jaa-sõna eest kinkis Paavo oma tulevasele äiale karukintsu, aga naha, mille sulased nülgisid, hoidis ta endale. Nahk kaenlas läks ta õhtul koju, enne kui ilm läks pimedaks. Seal kohtasid teda kaks jäähalli teravat silma ja pahatahtlik suu, aga tema seisis püstipäi: need ei suutnud teda enam araks teha.

Järgmisel päeval sõidis suurem paat, milles kaks pühapäevariides meest istusid, üle jõe. Sulane sõidis paati. Üks sõitjaist oli Paavo, eine ta isa.

Paul Songi,
sünd. 3. 6. 1874.

Juula Songi,
90. aastane.

Samuel Songi,
sünd. 3. 6. 1872.

Härra Samuel Songi, endine õpetaja-
praegu agar seltskonnategelane Võrus,
kes omab samas raamatukaupluse ning
frükikoja ja on ajakirja „Romaani“ esi-
dajaks Võrus selle asutamisest saadik,
pühitseb ühel päeval sünnipäeva oma
venna hra Paul Songi'ga, kes on Rápina
algkooli juhatajaks. Keskel nende ema
proua Juula Songi, õpetaja Peep Songi
lesk, kes on 90-aastane.

Mis meist türklastest saanud.

Türgi kirjanik **Suad Dervisch.**

„Soovite kompvekki, armuline proua?
Üsna väikest?“

„Palju tänu, aga ma ei armasta maius-
tusi!“

„Mis te ütlete? Teie, türklanna, ei ar-
masta maiustusi? Ei, seda ei taha ma us-
kuda!“

„Aga miks mitte?“

„Armuline proua, ma tean tõesti väga
hästi, et teie juures naised söövad ainult
maiustusi. See on sama tuttav kui see, et
nad diivanil pikutades aega veedavad ilu-
said sigarette suitsetades ja selle juures
kompvekke lõsivad.“

„Kes on teile seda jutustanud?“

„Seda ma tean juba noorest east saadik
ja peale selle, mu Jumal, võib seda ju kõik-
jal lugeda!“

„Jah, tuhatühe öö lugudes, nii kuidas
neid euroopa sulg on retusheerinud, aga ka
algupärandis eneses ei leia teie selliseid
võimatusi kuski.“

„Aga ütlege, armuline proua, kust see
siis tuleb, et türklannad nii paksud on?“

„Türklannad paksud? Aga mu härra,
mina kaalun vaid nelikümmend viis kilo-
grammi.“

„No jah, teie, seie olete erand.“

„Kust te seda teate? Kas olete kord
juba olnud Türgimaal?“

„Ei.“

„Kas olete tundnud mõnda teist türklan-
nat välismaal?“

„Teie olete ainus türklanna, armuline
proua, keda mul on au tunda.“

„Täna komplimenti eest! Aga kujutluse
paksust türklannast olete saanud minust ja
ometi olen ma oma neljakümne viie kilo-
grammi peale nii uhke!“

„Palun, ärge olge mulle pahane!“

„Aga kuulge ometi, ehk silmitsete mind
suurendava klaasi läbi.“

„Ei, tahtsin ütelda . . ., arvan . . ., ra-
hulik elu haaremist, luksus, lõbu, lamamine,
hea toit ja kõik see, mu Jumal, oleks ometi
seletatav, kui . . .“

„Aga millisest haaremist te räägite? Sel-
list asja ju ei olegi.“

„Ei, tean, nüüd muidugi mitte enam,
seitsaadik kui Mustafa Kemal Pasha . . .,
see kõik on keelatud; meestel ei tohi enam
olla mitu naist, ja haarem . . .“

„Aga, mu härra, haaremeid ei ole Türgis
iial olnud sel mõttel, mis temale on antud
Euroopas: haarem, milles pasha üht naist
teise järele austas . . .“

„Aga pashad . . ., pashadel oli ometi
palju naisi?“

„Kas teate üldse, mis on pasha?“

„Jah, pasha on rikas ja võimas türgi
aristokraat, kel on palju paleesid, naisi,
orje jne. ja . . .“

„Küllalt, küllalt, palun teid, aga see ei
ole õige kirjeldus, mis pashast annate. Pasha
on ohvitser!“

„Ohvitser?“

„. . . türgi kaitseväge ohvitser, kes aas-
taid peab kõik sõjaväelised aastad läbi te-
gema ja kellest peab saama kindral, et saa-
da pasha tiitli.“

„Nii, siis on pasha kindral?“

„See tiitel anti ka riigi tähtsamatele era-
isikutele. Aga nüüd seda enam ei ole.“

„Noh, kas pasha ei ole siis rikas?“

„Kui tal pole isiklikku õnne, siis on küll
raske ohvitseripalgast rikkust koguda. Aga
varem oli heast suguvõsast türklasel küll
kerge seda tiitlit saada.“

„Ja siis . . . ?“

„Ja siis oli ka pashasid, kes olid erilise armu osalised ja kel oli maju kolme- kuni neljakümne toaga, aga . . .“

„Aga ?“

„Aga leidus hulk pashasid väikeste majadega, mis ei olnud paremini sisustatud kui väikesel ametnikul. Sest sõjaväes ei elata kaua ühes linnas. Ja kuidas saab siis äkki kõik ilusad mööblid kokku pakkida ja võib olla veel kolmkümmend naist kaasa võtta. „Pasha mitune naisega !“, aga tihti, oleks ta olnud väga õnnelik, kui ta oleks leidnud ainsagi, kehtale igale poole oleks järgnenud.“

„Aga te ütlesite ju, et, et mitmenaisepidamist Türgis üldse pole olnud. . .“

„Ei, see tähendab, ta on, kuigi harva, olnud, kuigi seadus türgi mehele luba andis neli seaduslikku naist ja veel niipalju abinaiisi ehk odaliskisid pidada, kui ta vajas.“

„Miks ei kasutanud mees siis seda ?“

„Võimalik, et täoline ja väikekodanik seda ei võinud, kuna see temale oleks maksnud palju raha, ja paremast seisusest mees ei teinud seda kallimeelsusest oma abikaasa vastu, kultuuri ja tsivilisatsiooni pärast. Sellegipärast armastasid türgi naised uskuda, et see on nende iluduse triumf, ja mõelda, et nad on osavad ja õilsad olen did, kes armastamise kunsti hästi oskavad. Ja miks ei pidanudki nad seda uskuna, kui umbes ligi sajand mitmenaisepidamist peaaegu enam ei olnudki, kuigi see alles revolutsiooni ajal seaduslikult ära keelati.“

„Aga nüüd ei oska ma „haaremi“ all enam midagi kujutella. Jutustage mulle ometi, mis see siis tõesti on.“

„Sõna „haarem“ tähendab õieti „sise mine ruum“. Ta on türgi maja sisemus. Mitte aga luksuspalee, kus pidutatakse orgijaid. Türki naine oli sunnitud ususeduste ja fanaatiliste kommete läbi elama mehest lahus. Nii oli iga türki maja jaotatud kaheks osaks. Haaremis elas majaproua oma lastega, teenijatega, orjadega ja teises otsas oli majahärral oma töötuba, kus ta võõraid vastu võttis; ka meesteenijad magasid seal. Ainsalgi võõral mehel polnud luba haaremi ja selamliki vahetusest läbi minna.“

„Ja see paradüis oli avatud ainult majahärrale ?“

„Jah, türki maja sisemus oli tõesti paradüis. Aga mitte lõbutsemise jaoks mehele, vaid rahu jaoks. Üsna lihtsalt sisustatud ruumid, mitte rahutaks tegevate piltidega

ja värvidvga, valged seinad, valkad värsketes värvides, puulagi valge, roheline või roosa, palju aknaid ja piinlik puhtus. Ja puhtad voodid lavendliga parfümeeritud. Ruum, milles ootas oma meest unistav, kingiline, tundlik ja romantiline naine, kes oli euroopa moe järgi hurmavalt riieatud, kultiveeritud ja võimalikult ka musikaalne, naine, kes tundis vaid ainust meest ja kel polnud muud voorust kui vaid mehele meeldida. Ta on olnud mõtterikas, on arenenud edukalt. Ta oli vaheldusrikas, moraalne ja kehalikult värsk. Tema oli oma mehe abikaas, armastaja, armuke, kaaslane, tundis vaid üht meest ja andis talle kõik, mis tal varuks oli hinges, tundes, poolehoius, õrnuses ja armastuses. Kõik, mis meieaegne noor naine nüüd jagab paremale ja pahemale poole oma tunnetest, sai osaks siis vaid ainsale mehele ja armsamale.“

„Ja vanad naisorjad ? Kuidas vaatas majahärra neile ? Need ilusad naisorjad, kes pooleldi paljalt kandsid siidi, musitseerisid ja tantsisid — kas nad ei eksitanud selles paradüisis valitsevat rahu ?“

„Naisorjad kandsid lihisaid pikki kleite pikkade varrukatega, need olid pikad ja laiad riided, mida võib koos hoidis. Nad ei musitseerinud ega tantsinud kunagi. Hoolitseid majapidamise eest ja ei edvistanud majahärraga, vaid ainult töötasid.“

„Aga ütlege, kust tuleb siis muinasjutt haaremist ?“

„Haarem oli uudishimule lukustatud ja nii hakkas töötama fantaasia. Aga türki revolutsioon on käristanud loori, mis türki elu varjas. Muinasjutt pidi hajuma tõelikuse ees !“

„Aga see on ju õieti väga kurb ?“

„Kurb ?“

„Vististi ! Hommikumaa võlu oli nii läbitungiv, nii müstiline . . . Teie loorid, teie haaremid, teie armukadedad mehed, teie fes, turban, teie sheikid — ja revolutsioon hävitas kõik ainsa hoobiga ! Teie, kes olete saanud rahvuslikuks rahvaks, peaksite vanu kombeid ja traditsioone ometi hoidma ja armastama !“

„Rahvuslikkust ei tohi vahetada alalhoidlusega, mu kallis, sama vähe tohib türki vabariiki vahetada Ottomannide riigiga, haige mehega, kes nii kaua võitles surmaga ja ometi pärast maailmasõda suri. Tema põdes veremürgitust ja ei julenud lasta oma haigeid liigendeid amputeerida ; selle kätte ta suri. Noor vabariik Türgimaa on sunnitud olema radikaalne, sest et ta enam ei taha olla haige nagu vanal ajal. Ta va-

bastas enda ahelaist, mis teda oleksid ta-
kistanud ajaga ühes minemast. Seaduste
reform, valitsuse reform, sotsiaalne reform,
naise iseseisvus ja rahva silmade avamine
olid eduks hädavajalikud.“

„Usun, et kõike muuta tahtmisega on
pisut liialdatud. Miks, näiteks, on fes kee-
latud? Kuidas võis see olla türgi arvami-
sele kahjulik?“

„Fessi alalhoid oleks tähendanud fana-
tismi edasikestmist; sest türklane ei kand-
nud seda rahvusliku peakattena, vaid usu-
listel põhjustel. Muuselman ei tohtinud äär-
tega kübarat kanda, see oli patt, millest
koraanis midagi ei seisa. Seepärast kandis
ta fessi vaid sellepärast, et enese ja usk-
matute vahel vahet teha. Ja siis, kui mees-
tel oleks lubatud seda peakattet kanda, kui-
das oleks saadud siis keelata naistel loori
kandmist? Ja kui naised oleksid tahtnud
loori edasi kanda, kuhu oleks jäänud siis
sotsiaalne reform? Ja kuidas julgub valit-

susesüsteem, mis ei julge puudutada usulist
kommet, riskeerida usulisi seadusi muuta
ja neid modernsete eriseadustega ümber
lükata? Noh, küll te mõistate. Türgis tehti
nagu tehakse õhupalli, mis peab jõudma
teatud kõrgusele: visati kõik tõusutakista-
tavad asjad üle parda, ka Hommikumaa
võlu!

Meie türklased ei ole selleks, et maailma
ehtida. Lõpp romantikale 20. sajandil!
Kui tsiviliseeritud rahvad on tehnikat ja
sotsiaalsüsteemid täiendamas, siis on türk-
lastel teised mured kui ainult Hommiku-
maad dekoreerida. Meie vajame uskumata
kiirust, et jõuda järele etappidele, millele
tsivilisatsioon juba on jõudnud. Rahvariid-
ded jäägu muuseumisse. Meie ajajärgul on
tsivilisatsioon kõik asjad sarnastanud. Mis-
pärast tahate, et meie ajal türklased oma
fessi ja looriga endid ikka veel peaksid
teistest tsiviliseeritud rahvastest eraldama?“

Uni veres.

Kaheksakümneviie aasta eest leiutati klo-
roformi-narkoos, ja seega algas üks suure-
pärasemaid saavutusi meditsiin alal, tead-
vuse kõrvaldamine kirurgiliste lõigete pu-
hul, oma võidukäiku. Sinnamaani oli iga
operatsioon olnud arstile ja haigele hirmus
piin, ja isegi vilunud kirurge valdas hirm,
kui neil vaja oli abiks võtta nuga või
kondisaage. Rääkimata piinadest, mida
nende õnnetus ohvrid pidid kannatama.

Nii tähendas siis kloroformi-narkoos ma-
ditsiini alal uut ajastut ja moodsa kirurgia
ajalugu algab õieti alustemaga. Kuid seegi
valu-uimastuse vorm ei ole veel kõige täie-
likum. Ei tohi unustada, et need on lõpuks
mürgised gaasid, olgugi vaid kloroformist,
eetrist või teistest ollustest, mida haige
sisse hingab, ja kuigi täpsete uurimuste
abil tervele ärakantav ja narkoosile tar-
visminev mõõt väga täpselt on kindlaks
määratud, — organism võib arstile alati
valmistada üllatusi. Süda võib nõrkeda, ja
haige südamega haige juures ei tohita nar-
koosi tihti üldse tarvitada, nii et mõnigi
elutähtis operatsioon teostamata jääb. Peale
selle ei ole narkoosivahendi sissehingamine
ka muidu tervele inimesele mitte sugugi
armas. Ärgates tekivad kõiksugu vastikud
nähtused; oksendus, peapööritis jne.

Meditsiin on sellepärast katsunud leiut-
tada uusi, paremaid, mõnusamaid ja võima-
likult kahjulikumaid valu-uimastuse mee-
tode. Suureks eduks oli siin niinimetatud
lokaalenästhesia tarvituselevõtmine, see tä-
hendab: üksikute kehaliigete või organite
kohalik uimastus, mida aga alati ei või
tarvitada ja millest eriti suuremate lõigete
juures ei või olla juttugi.

Noorim ja vististi väga väljavaaterikas
meetod äratab nüüd operatsioonijune ühe
uue vahendi süstimisega vereteele. Siia-
maani on sel teel juba läbiviidud 10.000
narkoosi, ja ainulgi korral ei esinenud elu-
ähvardavad tulemusnähted.

Selle vahendi ehk rohu nimi on Evipan
ja ta oli esialgu leiutatud farmakoloogide
poolt. Ühenduses naatriumiga on ta vees
kergesti sulav, ja kui sellest sulatusest sü-
titakse mõni kubiiksentimeeter veenidesse,
siis valdab patsiente ruttu mõnus, sügav
narkoosiuni, mille pikkust süstimisehulgaga
kergesti saab reguleerida. Kestab operatsi-
oon ootamatult kauem, siis võib uimastust
uue süstimise läbi samuti pikendada. Kuna
selle uue narkoosi käsitlemine on palju liht-
sam senistest vormidest, siis saab teda pi-
kema jututa toimetada igas arstikõnetoas.

Professor Baetzner teatab saksa arstide

ajakirjas, et tema on seni toiminud sel kombel 400 narkoosi, nendest 220 kõhukoopa avamisel, ja tihtegi neist narkoosidest pole vahejuhtumid eksitanud.

Uimastusseisukorra algus on selle süstimiseetodi juures puhas ja raskusteta. Enamasti juba esimese kubiiksentimeetri süstimise järele katkestab haige jutu sõna pealt; ta silmad vajuvad kinni, ta hingutab paar

korda ja jääb siis raskesti magama, millest ärkamine patsientide seletuse järele olla väga mõnus ja vähemagi paha kõrvalnähtusetu. Noored inimesed vajavad pisut rohkem, vanemad ja nõrgad pisut vähem narkoosirohtu.

Kui see süstitud narkoosiaine vorm peaks läbi lööma ja arenema, siis tuleb seda nimetada suureks edusammuks arstiteaduses.

Mohikaan.

Prantsuse kirjanik Henry Melville.

Tema oli oma suguvõsa juht, oli jultunuim ja kavalaime sõdur, parim rajaleidja ja jäljeotsija rohtlaanes ja metsades. Aga ta oli ka ustavaim kaaslane kodus ja jahil, kodu ja karja kaitsja. Lühidalt, tema omas kõik omadused, mis ta oleksid kuulsaks teinud Teksases, kui, jah, kui ta oleks olnud inimene. Aga Mohikaan oli koer.

Polnud koergi, vaid ainult koera ja hundi võrdjas. Tema ema, puhastverdshoti karjakoer, oli ulike Iim Moore südamevaluks sõbrustanud ühe hundiga, kes tema pärast hundikarjast lahkunud ja temale külla järgnenud. Noore armastusidulli oli vihane Jim Moore kuuliga hundi pähe lõpetanud, aga mõni aeg hiljem lamas saleda koeraema

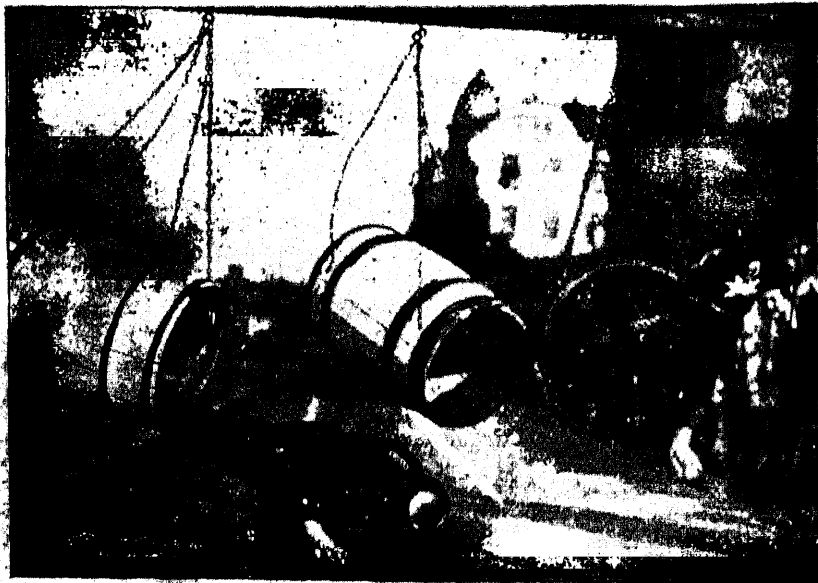
kõrval mingisugune karvane koera-hundi võrdjas, kes ei tundnud vähimatki kartust. Kui Jim teda kord tahtis piitsutada, vaatasid koer ja inimene üksteisele esimest korda silma. Koera kollaste silmade taga vubises kuristikusügav viha ja nii elementaarne metsikus, et mees käe ühes piitsaga laskis langeda.

Nii sirgus Mohikaan suureks ja muutus kardetavaks. Varsti tõusis ta külas metsiku koerakarja juhiks, kes siis igal õul rohtlaane risti ja rästi läbi luusis. Varsti märkasid inimesedki ta juhiametit. Hundid ja metskoerad hoidusid äkki asundusest kaugemale, et mitte kohtuda oma veresugulasega ja ta kaaskarjaga. Mitu korda oli olnud ki-

bedaid lahinguid ja rohtlaaneloomad olid alati lahingu kaotajad. Nüüd nad hoidusid Mohikaani jahiringkonnast ja asunduse karjad jäid puutumata.

Jim Moore ja Mohikaan hoidusid üksteisest eemale. Koer oleks ju võinud leida parema peiduurka kui see vilets koeraputka Moore farmis, aga ta ei võinud lahkuda ainsast olendist, keda ta armastas. Ja see oli Ann Moore, Jimi noor õnnetu naine.

Ühel päeval oli Jim müünud karja lambaid ja ostja oli teda tublisti tüssanud. Nüüd tahtis ta oma meelepaha alkoholise uputada ja

Politsel sportimas.

Pildistanud P. Gessner Gerast, Voigtländer-Hellariga.

suurendas oma viha meeletuseni. Tulnud koju, jaksas ta vaevalt jalul seista ja viskas kõik, mis ette juhtus, maha. Siis seisis ta oma naise ees. Ta nägi küllma põlgust naise silmis ja tõstis pimedas vihas käe. Ann karjatas, siis tabas teda hoop. Aga teist enam ei järgnenud. Läbi akna hüppas Mohikaan tuppa ja asus urisedes naise ette kaitsjaks. Instinkt oleks talle pidanud nõu andma joobnud kahejalgselt cemale hoiduda, aga tema perenaine vajab abi, ja nii tuli ta. Ja siis nägi Jim teistkorda koera silmis viha. Jim haaras härjapiitsa ja lõi sellega koera, ikka jälle, ikka jälle. Viinaks vaibus mehe jõud, piits langes ja nüüd kargas koer ta kallale.

Oma hundilõugadega purustas ta mehe parema käe, mille see talle kaitseks vastu sirutas. Ja kui Ann koera ei oleks hüttnud, Jim Moore ei oleks seekord enam tõusnud. Aga perenaine oli hüttnud, ja veel oli koera ema koeraveri nii võimas, et teda käsku täitma sundis. Ta lahkus taha vaatamata. Nüüd haaras Jim Moore terve käega oma püssi ja sihtis hoolega ja tabas. Mohikaan langes õues. Kui Jim väljus, et koera täiesti surmata, osutas vaid kõva vererada teed metsa, kuhu haavatud koer jooksnud. Sinna ei julenud ta talle järele minna.

Sest päevast jäi Mohikaan kadunuks.

Ann oli teda päevade kaupa otsinud ja hüttnud, ja kui küllakoorte ülalpidu ei oleks olnud kummaline, oleks pidanud arvama, et koer haavadesse oli surnud. Aga koerakari kuulas ikka veel oma nägematu juhi sõna. Öhtuti, kui tõusid esimesed udud, kostis metsast vali hundihüüd, mis kõlas nagu käsk. Enne kui ilm pimenes, olid kõik küla koerad kadunud; isegi sherifi politseikoer oli kaasa läinud.

Ühel päeval ajas Jim Moore oma cowboyde seltis noort lehmakarja jõe äärde. Seal, keset rohtlaant, kargas Mohikaan temale kallale. Oleks ratsanik oma hobuse kartlikku norskamist tähele pannud, võib olla, et teda kiire põgenemine või appi-

Noore neiu lemmiknurk.

Pildistanud E. Valtherhöfer, Braunschweig'is, Voigtländer-Avus-kaameraga.

hüte oleks päästnud. Nüüd aga kargas koer teda hoiatamata püsti ja ta rõövloomahambad purustasid mehe kõri. Nagu nukkkukkus ta hobuseseljast ja kui cowboyd kohale jõudsid, oli ta juba surnud.

Koer oli rahulikult jäänud istuma ja las kis enda Bob Stonel kinni võttanng kinni siduda. Teenijad olid Jim Mooret vähe armastanud ja koer oli neid tihti hädas aidanud. Nii nad istusid siis nõu pidama ja pidasid koera ja tema teo üle nii tõsiselt kohut, nagu oleks kaebeluseks olnud inimene.

„Kuul hullule koerale, arvan mina,“ ütles ülevaataja Jerry Brent.

„See koer ei ole hull, poisid. Tema teadis, mis tegi.“ vaidles vana Harland, ja tema sõna maksis palju.

„Jim oli peremees ja mistsaadik tohitakse siis peremehele kallale karata,“ arvas Bob Stone.

„Jim oli sinugi peremees, Bob Stone, aga sul oli puss kohe käes, kui Moore sind kord tahtis lüüa.“

„Aga mina olen inimene ja Mohikaan...“

„... on koer. Ei tea, kumb parem on, Mina omalt poolt annaksin meelsalt laevatäie kahejalgseid hea hobuse või hea koera eest. Ja see siin on hea koer, see on tõsi.“

Ja vana Harlandi arvamine võitis. Koer sai vabaks.

Temast sai Harlandi ja tema cowboy sõber ja jahikaaslane. Ta tegi läbi tuhat võitlust inimeste ja röövlomade vastu ja kandis peale laskehaava. Jim Moore mälestuse, veel hulga teisi aurikkaid haavu.

Varsti levis jutt imekoer Mohikaanist kogu maal ja ta sai kuulsaks, nagu oleks ta olnud üks vapraid ratsanikke. Ja oli ometi vaid koer. Inetu, metsistunud koer, kuid siiski tubli poiss, see meie Mohikaan.

Meeletu mees.

Romaan Saksa keelest.

5

„Ometi mitte. Juba oma lihtsal kohal tundsin ma enda prints'i otsimise eest olevat kindla.“

„Millisel põhjusel siis, Kora? Seda tõde võlgned sa mulle pärast nii pikka seletust.“

„Peapõhjuseks oli Dieter. Tema juures oli mul esimest korda tunne, et olen tõesti vajalik ühele inimesele olendile, ja esimest päevast saadik sidus mind temaga armastus. Temata ei oleks ma siin esimesi nädalaidki jõudnud taluda.“

Siis aga, ma ei tea, kas mind mõistad: hirmsad elamused printsiga on minusse asendanud tõise vastikuse kõige vastu, mille nimi on armastus. Ma ei või sest saadik lugeda ühtki romaani ja mul oli enesega võitlemist meestele kättki andes. Teisest küljest on minu huvi kodusel pinnal suur — ametikohused ei suudaks mind kestvaalt rahuldada.

Sinu absoluutne, varjamatu ükskõiksus minu vastu oli mulle juba algusest saadik andnud suure kindlusetunde. Kui sa mulle ei oleks andnud nii vahult ja endastmõistetavalt oma ausõna, et sa minult isiklikult midagi ei nõua, ma ei oleks sinu ettepanekut iial vastu võtnud, sest minule võis sobida vaid variabieliu, nüülik abieliu. Ja ma teadsin, et teist sellist pakkumist mulle iial enam ei tule!“

Sydov oli väga kahvatu.

„Või siis see!“ pomises ta hävinult. Ja tema kõrvu helises jällegi Kruse sõna:

„Patt abieliu vaimu vastu!“

Järgnes pikk paus.

Mees oli käe pannud silmadele; tema lauba taga tormasid mõtted palavikliku kiirusega. Kui ta käsi langes ja ta enda sirgeks ajas, seisis kindel otsus ta silmis.

„Kora,“ ütles ta. „Sa pead mulle veel ühele küsimusele vastama: kas oli see sinu veendumusega kooskõlas, kui printsile vastasid, et sa oma praegusest elust oled rahuldatud?“

Noor proua vaatus talle avameelselt silma.

„Ma ütlesin täit tõtt, Arnd.“

Sügav hingetõmme tõstis Arndi rinda.

„Ma tänan sind! Tuliaksin sinult paluda kõige esiti andestust, et vedasin sa tänasele peole, mis sulle ju viistati oli tõiseks närvipiinaks. Aga sel viisil on nüüd viimaks võimalik meie vahel täit selgust luua. Piiritu lugupidavus, mis ma juba varem tundsin sinu karakteri vastu, on sinu jututuse järele minus nüüd veel kinnitust leidnud. Ainult mõni üksik naisolend jõuab vastu seista kiusatusele tulevast maavürsti enese külge kütkestada, ka kui see vürst pole sumpaatlik. Muidugi oleks mõeldav veel võimalus, miks sa prints'i värbimisele suutsid vastu panna: et sa süda mõnele teisele kuulus!“

Kora raputas elavalt pead. Esimest korda selle jutu jooksul libises nõrk naeratus ta suust üle.

„Ei,“ ütles ta. „Välja arvatud mingisugune määratus, mida 15-aastasena tundsin ühe tenori vastu, on Dieter minu esimene ja ainus armastus!“

Arndi silmad löid süraama.

„See on küll arusaamatu, — aga ma usun sind! Kuna sulle elust, mis sa eneselo ise nüüd löid, küllalt on, siis ei sünni minu poolt midagi, mis seda võiks raskendada. Sina oled pärast konflikte, mille osaliseks sa saanud, ära teeninud rahu ja minu ülim pütte peab olema seda alal hoida. — Aga lase mul sel tunnil endale ütelda ja ära kahtle minu sõnades: seda, mis see madalatest instinktides jubitud mees sulle pakkus, ei tohi sa nimetada armastuseks! On olemas armastus, Kora, nagu seda piibelgi ütleb, mis kõik kannatab, kõik kannab, armastus, millel on moraalne jõud ise oma kuumi soove kõrvale heita, et mitte rahuks teha armastatud olendit. Katsu kord enesele selgeks teha, kas selline tunne sulle

sama talunatu oleks kui too kirg, mis vaevalt veel seda nimetust väärrib! —

„Ja nüüd lõpetagen see jutt, sest sa vajad tingimata rahu pärast selle päeva ärritust, ja need peavad, nii palju kui minul seks jõudu on, jääma viimasteks ärevateks päevadeks sinu elus!“

Ta pööras minekule ja noor proua ei hoidnud teda tagasi, aga ta vaatas temale jälle suuril silmil.

20.

Sydov viibis järgnevail nädalail palju reisidel; äriline kõrge konjunktuur arenes ja tema kasutas seda.

„Sajab raha, sest ka näitus tasub enda hiilgavalt, õnnistatud kevad!“ muigas Schröder teelaual käsi hõõrudes.

Kui Arnd esimeselt selliselt reisilt tagasi tuli, tõi noor proua talle suure, õilsalt pitsereitud kirja. See oli kiri suurhertsoginnalt, kes selles südamlikult avaldas oma rõõmu, et „ta armsal kasutitrel“ käsi nii hästi käib, kuna ta tema saatuse pärast olla olnud raskest mures. Ta palus Korat ühes mehe ja lapsega kauemaks ajaks oma juurde külla.

Sydov luges ja andis kirja tagasi.

„On sul lusti ühes Dieteriga kutsesele järgneda?“ küsis ta lahkesti.

„Ei, oh ei!“ Kora vaatas talle otse ehmedes näkku. „Kuidas ma võiksin lapse ta harjunud mugavast ümbrusest viia sinna rahutusse liiklevusse? — Ja mul enesel ei ole vähimatki lusti jälle värskendada neid inetuid mälestusi, millega ma, Jumalale tänu, olen teinud lõpuarve!“

„Seda parem!“ ütles Arnd rahuldudes. „Muide olen enesele lubanud sulle kaasa tuua uue varju, kuna ma viimati sinul vana varjul soodsama objekti puudusel murdisin kaelaluu!“ —

Jõudis lehekuu ja sobis sel aastal täielikult oma nimega, oli tore, päikesepaistne ilm ja Kora veetis suurema osa päevast Dieteriga aias. Laps nüüd juba jooksis ja oli ka vaimult väga elav, nii et Kora tema arengust suurt rõõmu tundis. Tema nautis üldse oma rahulikku ja harmoonilist elu täie teadvusega, ja sel ilusal, rahulikul ajal muutus ta olevus naiselikult küpseks ja pehmemeks. Jaheda, mõistumääralise kindluse asemele astus vaikselt tunnel tihti kerge unenõolisus, mis temale valas uut hurma.

„Sestsaadik kui Kora enam pole karge, vaid on pehme ja õrn, on ta otse vastupanutu,“ ütles kord Henny Kruse oma vennale, kes pead noogutas ja siis resigneerituna ohkas:

„Kui kahju, et mina ise ei ole selle õnneliku muudatuse põhjus!“

Sydov ei märganud oma noore proua sellisest muudatusest midagi. Lühikestel pausidel, mis ta reisi vaheaegadel kodus veetis, hoidus Kora temast enam kui muidu kõrvale ja tema võttis seda nagu endastmõistetavust, katseta temale läheneda.

Kui ta lehekuu algupoolel kord jälle enne reisileminekut teda Jumalaga jättis, küsis Kora tema inestuseks, millal ta tagasi tuleb, ja kui Arnd talle seda ütles, paistis, nagu oleks noore proua näost üle libisenud kurb naeratus, mida tema juures oli märgata vaid teatud juhtumustel. Kuna ta aga midagi muud ei väljendanud ja Arnd järele mõtlemisele vaatamata enam küsimuse otsustarvet ei osanud põhjendada, siis läks ta vaksalisse.

Teel kohtas ta Kruset ja võttis ta oma troskas kaasa, sest et arst tahtis külastada kedagi haiget, kes elas vaksali lähedal. Jumalaga jättes küsis Kruse:

„Kas tuled üheteistkümnendaks, oma proua sünnipäevaks, tagasi? Meie oleme juba maibovlele kutsunud!“

Sydov oli vahetanud värvi.

„Ei või kindlasti üelda, mil ma tagasi jõuan!“ ütles ta. „Ja see ei olegi tähtjas — maibovle maitseb minutagi hea!“

Ja osutas kutsarile, et see edasi sõidaks.

Kui Kora oma sünnipäeva hommikul ärkas, lamas ta natukese aega veel unistades. Dieter magas alles raskesti. Kora silmitses teda ja õrn naeratus libises üle ta suu. Siis aga mõtiskles ta jälle oma mõtteid ja see ei olnud sugugi rõõmus tunne, millega ta lõpuks riietus ja einetas.

Siis läks ta alla kööki, et Mariaga tänase süügi asjas läbi rääkida. Seni andis ta Annale ülesandeks Dieterit vaheajal riietada.

Oli möödunud enam kui tund, kui ta jälle oma tuppa tagasi tuli. Hämmastudes jäi ta lävele seisma: kogu ruum oli pillavalt ehitatud mailledega, mis lõhnasid vaasides ja vaagnates kõigil laudadel ja kapidel. Kuna ta alles, vallatud kõigest sellest ilust, seisis lillede ees, jooksis Dieter magadistuppa. Poisul oli seljas uus, väga tore valge ülikond ja käes kimp roose.

„Doovin õnne, ema!“ hüüdis ta kuuldava uhkusega, et oskas juba nii palju ütelda.

Kora laskus ta ette põlvili ja suudles teda. Ta ei suutnud tagasi hoida tasast nuutsumist ja pisaraid, mis tal üle palgete veeresid.

Ära võttes temalt roose, nägi ta, et poisul paksu rusika tümber oli peen plaatina-

kett, mille otsas rippusid ilusad tilgakuju-
lised pärlid. Ta lahtistas kalli ehte, tõusis
ruttu ja jooksis kõrvaltuppa. See oli tühi
ja ka lapsetoas ei olnud kedagi. Tagasi
tulles Dieteri juurde küsis ta:

„Lemmik, kes sulle need ilusad lilled
andis?“

„Ida andid Dieterile lilled ja duudlud!“
ütles see särades.

See oli aga ka ta oletuse ainus tõendus,
mis ta sai. Ta ei julenud Annalt küsida,
kas Sydov koju tulnud. Lõunale ja teele ta
ei ilmunud ja Schröder silmitses teda imes-
tades, kui ta küsis, kas peremees kontoris
on. Ta nägi, et Schröder midagi ei tead-
nud.

Suures rahutuses möödus päev, ja kui ta
õhtul lõbusas külaliste seltsis istus, vaatas
ta ikka jälle vargsi uksele, nagu peaks
sealt ilmuma see, keda ta ootas.

Aga möödus neli päeva, enne kui Sydov
koju tuli, — ühel laupäeval ja nii hilja, et
Kora sellest kuulis ainult õist vankripõri-
nat.

Pühapäeva hommikul tuli ta lapsetuppa
Dieterile harilikku reisikinki ära andma.
Ta teretas Korat rahuliku lahkusega, mida
ta nüüd alati näitas, kätt andmata, millest
ta alati hoidus. Seekord aga lähenes talle
noor proua ja ütles peagu kartlikult:

„Arnd, tahaksin sind südamest tänada
rõõmu eest, mis sa mulle mu sünnipäeval
valmistasid.“

Arnd naeratas pisut.

„Selle tänu oled sa juba õigel kohal ära
andnud, nimelt Dieterile!“

Kora raputas pead.

„See vähendas mu rõõmu palju, et en-
nast eemal hoidsid minu tänust ja mulle
õnnegi ei soovinud!“ ütles ta viivitava ette-
heittega.

Arnd silmitses teda läbitungivalt, vastas
aga vähemagi teravuseta:

„Sul oli enesel valida nende ring, kelle
seltsis sa oma sünnipäeva tahtsid pühitseda.
Ainult juhuse teatas mulle tolle päeva —
oma isikut ja isiklikku õnnesoovi ei taht-
nud ma sulle peale sundida.“

Noore proua pea vajus norgu. Ta näis
enesega võitlevat, siis sirutas ta temale
käte.

„Andesta, Arnd. See oli minust väga
õsavuseta, et ma sind ei palunud mu sün-
nipäeval siin viibida.“

Arndi silmad läikisid, kui ta tema käe
kergesti pigistades vastu võttis.

„Ma tänan sind, Kora. Ja kõigest süda-

mest soovin ma sulle kõike õnne, mida
maailm võib pakkuda.“

Anna tuli teatama, et hobune ootavat.

„Kas oleksid nii lahke ja tuleksid het-
teks õue, Kora?“ küsis ta.

„Muidugi, meelsasti!“ vastas Kora pisut
imestades.

Ta andis lapse tüdruku hoole alla ja järg-
nes mehele, kes ruttu väljunud.

Aga ta oli vaevu jõudnud õue, kui hele-
das rõõmus kiljatas ja ruttu jooksis ilusa
kõrvi juurde, kes talli ees seisis, daamisa-
dul seljas. Sydov, kes kõrvi ratsutitest hoi-
dis, naeratas avameelse rõõmu üle, millega
noor proua kõrvi silitas.

„Ta nimi ei ole küll „Darling“, vaid on
„Nõid“, aga ma loodan, et temagi sulle
rõõmu teeb,“ ütles Arnd südamlikult.

„Oh Arnd, ja see on tõesti minu hobune?
Sa ei tea, kuidas see mind rõõmustab!“
höiskas Kora.

Ta võttis hobuse kaela ümbert kõvasti
kinni ja pigistas oma näo ta lakka. Ja siis
sirutas ta oma mõlemad käed vastu Arn-
dile:

„Ma tänan sind, Arnd,“ ütles ta täiest
südamest, ja Arnd nägi, et ta silmis säde-
lesid pisarad.

Arnd võttis ta käed, laskis need aga
kohe jälle lahti.

„Kuidas on, kas on sul ratsakleit korras,
et võiksid kohe teha proovisõidu?“ küsis
ta.

„Ja muidugi. Minu ratsakleidid seisavad
pööningul iseäralises kohvis ja on kergesti
kättesaadavad. Poole tunni pärast olen val-
mis!“ hüüdis ta särasilmil ja rattas tuppa.

See aeg oli vaevu möödunud, kui tajalle
ilmus. Arnd oli vaheajal lasknud ka oma
Mentori saduldada ja ootas väikese trepi
ees mõlemate hobustega.

Kergesti pani Kora oma väikese jala tema
kätte ja kargas sadulasse. Arnd rõõmustas,
kui kindlasti ja rõõmsalt ta sadulas istus
ja ratsuteid korraldas. Temagi kargas sa-
dulasse ja nad ratsutasid teele.

Arnd pööras puisteelt varsti ilusale metsa-
teele.

„Traav või galopp?“ küsista naeratades.

„Galopp!“ hüüdis Kora särasilmil, ja
edasi lendasid nad mööda vedrutavat metsa-
pinda. Kora ratsutas hästi. Kui ta viimaks
ratsutid tagasi tõmbas, ütles ta õhetavil
põsil:

„Kuidas võisin ma ometi nii kaua elada
selle suurepärase spordita? — Usun, et
olen aastaid olnud haige ja alles nüüd jälle
terveks saan!“

Sügavasti hingas ta toredat metsaõhku. Arnd silmitses teda suurima rõõmuga.

„Jah, ratsasõit on ilusaim sport maailmas!“ kinnitas ta. „Ennem loobuksin paljust muust kui heast hobusest. Aga kuidas sulle su „Noid“ meeldib?“

„Ta on palju ilusam „Darlingist“, Arnd. On kerge juhtida ja temperamentlik. „Darling“ oli alati pisut igav.“

„Mul on hea meel, et olen tabanud sinu maitse. Aga luba mitte iial üksipäi ratsutada, Kora. Homme saabub ratsapoiss, kellest saab Karli asemel ka kutsar. Olen valinud proovitud ja heade soovidega varustatud mehe, kes sind võib saata, nii tihti kui soovid.“

Kora noogutas, kuid näis, nagu oleks ta rõõm tuhmunud. Umbes tunnise sõidu järele olid nad jõudnud väikese kõrtsi juurde, mis metsa ääres kingul seisis.

„See on igal hommikul minu siht, ja kui see sulle sobib, siis joome siin ka täna klaasi piima,“ ütles Arnd.

Kora noogutas.

Arnd kargas sadulast ja aitas ka Kora maha.

Kuna Arnd hobused õue viis, võttis Kora shlepi käekõrvale ja läks väiksesse kõrtsiaeda, kus sirelid parajasti hakkasid õitsema.

Siit oli üllatavilus väljavaade üle sügava maa, mis oma küladega ja linnadega, roheliste aasadega ja põldudega maipäikeses käes pakkus huvitavat pilti.

Kora võttis ühe laua juures istet ja varsti lähenes maja poolt tugev, puhas proua, kes laua kattis ja sinna kaks klaasi piima asetas.

„Mune ja shinki toon ma ka, armuline proua!“ Ta vaatas usaldava imetlusega Korale näkku. „See on ilus, et kord ka kaasa tulite!“

Noor proua vestles kena kõrtsinaiselega lõbusasti, kuni Sydov ilmus ja ka laua äärde istus. Kõrtsinaine ruttas majja einet tooma.

Arnd oli kindad käest võtnud ja silmitses vahelitipandud kätel ilusat maastikku. Kora istus tüki aega vaikides tema kõrval, andudes selle maihommiku võlule, mis oli täis päikesepaistet ja õieilu. See oli omalaadiline vaikus, mis neid mõlemaid ümbritses.

Kui kruusarudin kõrtsinaise jalgade all selle võlu murdis, heitis Sydov lühikese pilgu oma abikaasa näole — selles peitus õnneliku unistuse ilme.

„Arnd,“ ütles Kora tasa. „Kui tänulik ma olen sulle, et sa minu siia töid. Täna näen

pärast aastaid jälle, et maailm on ilus, aga ma ei usu, et teda iial tänasest ilusamana olen näinud!“

„Mina üksi olen see, kes peab tänama, Kora!“ vastas Arnd tõsiselt ja vaatas temale.

Esimest korda, seitsaadik kui nad üksteist tundsid, vaatasid nad teineteisele täie mõistmisega silma. Arnd ei rääkinud enam sõnagi, aga mida Kora ta silmis luges, see pani ta pikkamisi punastama.

Kõrtsinaine asetas lauale munad jasingi. „Tubli, proua Möller. Oleme näljased!“ ütles Sydov. Ta pani Korale ette.

„Siin pead sina ennast minu poolt laskma teenida, nagu masellega muidu olen harjunud sinu poolt,“ ütles Arnd naeratades.

Kora tänas rõõmsasti ja isukalt hakkasid nad sööma.

Kui taldrekud tühjad, istusid nad veel tüki aega vaikselts üksteise kõrval. Selles juures tabas Kora enda kummaliselt soovilt. Arnd oli oma parema käe pannud oma ette lauale ja tema oleks tulise heameelega oma käe sellesse pistnud. Tema, kes ligi kaks aastat iga mehe puudutust kui surma kartis, arvas olevat nii imeilusa, kui oleks võinud siin istuda käsikäes, ja ta pidi kõik jõu kokku võtma, et oma soovi mitte teostada.

Ta teadis, Arndi mõtted viibisid tema juures, tema pilk oli seda veel praegu tunnistanud, aga Arnd hoidis ennast nii ohjas — ainuski liigutus ega sõna ei reetnud tundeid, kartes, et ta tunded võidaks tagasi lükata. Nõnda ei leidnud Kora julgust talle reeta, et tema tunded juba nädalate eest olid muutunud, kuni talle nüüd see tund tõi teadvuse, et ta paranenud oli oma närvi-kriisist, mis talt nii kaua oliröövunud rõõmu elust.

Oli pühapäev. Orust tõusis vaikne kirikukellade helin. Kora ehmus oma unelmatest ja vaatas käevõrukellale; siis heitis ta kohmetu, küsiva pilgu Sydovile.

„Kell on kaksteistkümmend,“ kinnitas see.

„Aga see on ju võimatu,“ ehmudes äigas Kora üle lauba, „see pole võimalik; oleksin pidanud olema juba ammu kodus Dieterit vanitamas!“

Nüüd kuulis ta Arndi esimest korda südamest nservat; see oli rõõmus, nooruslikult õnnelik naer, mis talle erilisel sobis.

„Kas oled tõesti selle väikese türanni paariks tunniks unustanud, Kora? — Noh, see ei tee talle tõesti viga, kui ta kord paar tundi hiljem vette pistetakse. Sinule aga

on see tore pühapäevahommik loodetavasti olnud tõesti kosutav, nagu seda sinu närvid tungivalt nõuavad.“

„Jah!“ ütles Kora südamest. „Siin üleväl on tõesti imeilus olla. Ma ei ainanud, et meie lähedal selline ilus maalapike leidub. Loodetavasti külastame teda siin tihti.“

Ta tõmbas kindad kätte.

„Paraku pole see lähemal ajal võimalik; mul on veel teha kaks pikemat reisi!“ ütles Arnd kahetsedes ja samuti minekule valmistudes.

„Sa oled nüüd õige palju reisiril,“ ütles Kora tasa.

Arnd kehtas õlgu.

„Ma ei või tähtsaid läbirääkimisi ja lepingutegemisi, mis mul nüüd ees on, teiste hoolde usaldada. Kuid kesksuvel tuleb siis jälle pikem rahupaus!“

21.

Kora elus osutus see pühapäev pööripäevaks. Ta ruttas, kui Sydov reisiril viibis, igal hommikul uue kutsari, vanema, ustava mehe saatel üles Vingimäele ja need sõidud elustasid teda üpris väga. Ta sai nagu uut elu naudingust, oma ilusa hobuse turjal läbi kevadise metsa sõites, ühtlasi aga äratasid need sõidud ta meelde mälestuse tullele pühapäevahommikule, ja need tunded õnnestasid ning ühtlasi rahustasid ta hinge.

Ta ei suutnud jätta endale tunnistamata, et ta Sydovile nüüd mõtles hoopis teisiti kui enne. Ta süvenes tema eluvaatesse ja ja katsus ta teguviisi mõista. Sellejuures suurenesid ta sümpaatiad temale ja ta tunnistas enesele, et Arnd temas ikka suuremat ja suuremat armastust äratas.

Sydov viibis teisel reisiril ja teda ei oodatud veel mitte tagasi, kui Anna Korale ühel hommikul teatas:

„Härra Sydov jõudis õusel koju, sest et ta teel on haigestunud. Võimalik, et ta haigus on suurenenud, sest täna ei ole ta enesest veel teateid andnud.“

„Jumala pärast!“

Kora ruttas kohe sinna.

Tema magadistoa ukse ees peatus ta arusaadavas hirmus hetke, sest ta ei olnud sinna ruumi veel jalgagi tõstnud, aga lühikese koputuse peale avas ta energiliselt ukse ja astus tuppale.

Arnd lamas voodis, ja ainus pilk ta kahvatanud näole, kust sügavasse langenud silmad välja vaatasid, näitas Korale, et mees tõsiselt haige oli. Ta astus voodi ette ja kummardas ta kohale.

„Arnd, ma kuulsin alles sel hetkel, et oled haigena koju tulnud. Mis sul viga on?“ küsis ta kartlikult.

„Mingisugune rumal kaelahaigus,“ vastas Arnd vaevaga. „Katsusin tõusta, kuid kukusin lihtsalt jälle voodisse. Mine parem jälle välja, Kora, — sest haigus võiks ka sind nakatada.“

Kora nägi, surmani ehununult, kui raske oli Arndil rääkimine, kuidas ta isegi hingamisega võitles, ja silmitses teda hirmuga. Siis lahkus ta tasakesi toast.

Arnd vaatas talle kibedalt naeratades järele — Kora ei olnud tema jaoks leidnud ainustki kahetsusesõna, vaid taganes ruttu. Vaadaku ta siin siis üksipäi, kuidas valmis sai.

Aga need mõtted välgatasid ainult selgusetult ta teadvuses — varsti vajus ta jälle apaatsusse, kust ta alles ärkas, kui Kora poole tunni pärast uuesti ilmus. Tuli ja kandis heledal pesukleidil suurt valget põlle pikkade varukatega ja käes oli tal kandelaud mitmesuguste pudelite ja klaasidega.

„Kruse tuleb nii ruttu kui võimalik, Arnd. Joo seni, palun, veidi piima ja loputa oma kõri!“

Arnd katsus istukile tõusta, vajus aga abitult jälle tagasi. Nüüd lükkas Kora oma käevarre tema õlgade alla ja toetas teda, ühtlasi piimaklaasi ta huultel hoides. Ta tundis, kuidas vaatamata hirmsale jõuetusele nagu elektrilööki Arndi kehast läbi käis, kui Kora teda puudutas.

„Kora!“ sosistas Arnd uskmatult ja peaaegu võidetult oma noorele abikaasale vaadates.

„Joo aga, Arnd, ma jõuan sind väga hästi hoida!“ ütles Kora naeratades.

Sõnakuulelikult jäi Arnd pisut, aga Kora nägi, kui raske tal see oli, ja pani klaasi käest. Ta sängitas ta pehmesti jälle patjadele, mis ta enne siledaks teinud, ja korraldas nüüd ta vaipagi.

Siis tõi ta pesulaualt täis veekausi, seebi ja käterätiku ning pesi hoolega ta nägu ja käsi. Tahtetult laskis Arnd selle kõik sündida, loputas ka suud mingisuguse kätteleulatatud antiseptilise lahuga. Selle järele pani noor proua kõik jälle osavalt kõrvale ja istus voodi ette. Nähes naise osavõtlikku pilku, ütles Arnd tasa ja katkuliselt.

„See on muidugi vaid palavikuunelm, aga ta on nii ilus ja ma sooviksin, et ta kestaks igavesti.“

Kora naeratas.

„Sul on küll palavik, Arnd, aga fantasee-

rimiseks ta veel ei piisa. Mina ei leia selles midagi iseäralikku, kui naine oma meest ravitseb!“

„Oh Kora, ja mina pean vastu võtma selle ohvri, kuna ma ometi tean, et sul nii raske on mulle kättki anda!“ ütles Arnd kirglikult.

Kora punastas veidi ja ta silmad löid omalaadiliselt sädelema, kui ta oma käe Arndi käele pani.

„Haigetele meestele see minu närviline vastikus ei küündi,“ ütles ta kelmikalt naeratades, ja see võlus Arndi, vaatamata ta nõrkuse suurenemisele.

Väljast kostsid sammud ja hääled.

„See on Kruse — Jumalale tänu!“ ütles Kora ja ruttas arstile vastu.

See katsus Sydovi läbi ja muutus väga tõsiseks.

„Minu armas sõber, oled saanud difteeriidi. Tõin sinu proua kirjelduse peale kohe seerumi kaasa ja pritsin selle sulle naha alla. Siis pead viibimata minema haigemajja.“

„Oh ei!“ ütles Kora otsustavalt. „Haigemajja ma Arndi ei lase! Tema magadistuba on nii kui nii isoleeritud, mispärast puudub vähimigi põhjus teda haigemajja saata.“

Kruse silmitses teda suures hämmastuses.

„Ja kes peab teda siin ravitsema?“ küsis ta.

„Muidugi mina, armas sõber. Või ei usu teie, et ma seda oskan sama hästi kui palgatud ravitseja?“

„Usun koguni, et seda oskate veel paremini,“ ütles arst. „Aga teie peaksite enda siis ka siin vangistama ja vähemalt kaks nädalat siin vangis olema!“

„See on kerge asi!“ kinnitas noor proua. „Siin diivanil saan ma väga hästi magada ja kõik, mis vajame söögiks ning joogiks, toob tüdruk ukse taha, nii et selle tarvitseme vaid üle läve tuppa võtta.“

„Ja Dieter?“ küsis Sydov, kes seda jutujamist uskmatu põnevusega järgis.

„Dieteri saadame ühes Annaga maanõunikku juurde, kes teda juba mitu korda on sinna kutsunud. Seal on ta kindlaskohas ja teda hellitatakse seal kui mõnda printsit.“

„Aga nakkuseoht on teile enesele nii suur, proua Kora, et Arnd ja mina vastust selle eest ei tohi enestele võtta.“

„Armas doktor, põdesin juba 14-aastaselt difteeriti ja ei karda teda! Ärge nähke vaeva, mu härra, siin on minu koht ja sellelt ma ei liigu.“

Ta ütles seda naljatades, kuid suure kindlusega.

Kruse oli vaheajal seerumipritsi valmis seadnud.

„Nii siis allume meie kui nõrgad mehed ohtes teie ülevõimule,“ ütles ta naeratades vaadates Sydovile, kes oma palavikustlääkivate silmadega Korat kui ilmainet silmitses. „Nüüd luba, et sinu klassikalik-ilsale käevarrele, mu sõber, väikese süstimisega teen!“

Kora paljastas osavasti Arndi käevarre ja hoidis seda kinni, kuna arst süstis.

Siis andis Kruse tarvilikud määrused ja ütles lõpuks Korale:

„Teile soovitan ma loomulikult äärmist ettevaatust — nii vähe kui võimalik haigega kokku puutuda, teda mitte suudelda jne.“

Noor proua heitis naerva paurpilgu alla väikesele arstile.

„Minu armas doktor, muretsege palun vaid puhtmeditsiiniliste asjade eest. Kas ma oma meest suudlen või ei, on ainult minu asi. Eks ole tõsi, Arnd, sel kadedal mehel pole meile midagi õelda!“

Ja ta kummardas ning puudutas Sydovi laupa oma huultega.

„Kora!“ pomises haige meeletult, mitte suutes aru saada Kora muudatusest tema vastu, Kruse aga, kes mineknlle pöördus, hütüdis naerdes:

„Kui mina kord ise peaksin haigestuma, siis sooviksin meelsalt, et teie mindki ravitseksite, õde Kora. Ja kui te Arndi selliste abinõude varal suudate nii kaugele viia, et ta iga tunni järele tublisti oma kõri loputab, siis pole mul sellise magusa ravitsuse vastu ka arsti seisukohalt midagi vaielda!“

Ta läks ukse juurde hütüdis sealt tagasi, et ta õhtul veel tuleb, ja lahkus.

Noor proua kattis oma haige hoolikalt kinni.

„Nii,“ ütles ta: „nüüd peaksid pisut magama, sest vististi oled sa väga väsinud. Tunni aja pärast äratan ma su kõri loputama!“

Ta läks akna juurde, tõmbas eesriide sedavõrd alla, et päike ei saanud paista voodile, avas siis mõlemad aknapooled, et suurepärase kevadõhk võiks sisse hoovata.

Sydov jälgis teda silmadega — ise kirjeldamata õnnelik, et Kora ta juures viibis. Aga ta oli tõesti nii väsinud, et peagi uinus.

(Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Hullusti . . .

Hilda ootab vaksalis Ilmarit, kes tuleb Tartust suvisele puhkusele. Hilda on küll juba plikaeni väljas, aga on a tundeavaldustes alles pooleldi laps. Nähes Ilmarit, vehib ta rõõmsalt kätega, tormab talle vastu ja haarab tulija kaela ümbert kinni, nii et see kui vankuv samm vaevu veel suudab käes hoida kohvreid.

„Aga Hilda —“

„Ah, ma rõõmustan ju hullusti, et oled jälle siin, Ilmarikene!“

„Nii? Hullusti?“ Ilmar, kes õpib keeleteadust, naeratab, lasab end suudelda, hingeldab, seab prillid jälle õieti ninale ja hoigab: „Jah, Hilda, aga — kas ei peaks me kõige esiti kohvrid —“

„Oh sa vaene,“ naerab Hilda, „sul on ju hullusti pakke,“ ja katsub Ilmarilt mõned ära võtta.

Ilmar teeb näo, nagu oleks tal midagi mõrudat suus.

„Hilda, ma palun sind — hullu fi. Ole nii pai, pakid on ju nii kerged.“

Aga Hilda ei jäta.

„Oh, mina olen tugev!“ hindab ta ja kisub pakke. „Aga inimesi on ka hullusti meie ees!“

„Hilda,“ ütles Ilmar närviliselt. „Sellepärast ei või ju ometi alati ütelda, „hullusti“ ega hulluda. Aega on!“

Viimaks on pakid hoiule antud ja Hilda riputab enda mugavalt Ilmari käevanguga. Nii lahkuvad nad ruitu vaksalist.

„Ilmarikene, ma igatsesin sinu järele otse hullusti. Kas sina minu järele ka?“

Ilmar ohkab kuuldavalt, kibrutab laupa ja vihas-
tab:

„Armas Hilda, enne kui milleski muust räägime: sa teed mu oma „hullusti“ga“ viimaks veel hulluks. Kas ei ole sellest veel küllalt kui üffed: mul on sinu järele olnud „suur“ igatsus — leidmaja seda hirm-
sat „hullusti“. Võõrta enese juurest see maitselust!“

Hilda vaa ab Ilmarile näkku suuril silmil ja jäiselt ning tõmbab oma käe ta käevangust.

„Nii siis pole sul minu järele mõõdunud kolme kuu sees olnud vähemafki igatsust? Tunnisia aga avameelselt, sine ei armasta mind enam, ja seda üt-
led sa kohe esimesel päeval, mil üksteist jälle näeme — oh, kui õnnetu ma olen!“

„Ja äkki pääseb pisaratejõgi ta sinisilmis ja äge nutt raputab ta õrna keha.“

Ilmar seisab kohmetult ja oimetult.

„Aga Hilda, Hildakene,“ kogeles ta, „kuule ometi, mis on sel kõigel siis asi meie armasusega? Muidugi armastan ma sind, Hilda! Rahustu ometi — sa mõistad mind ju valesi!“

„Sa ei armasta mind,“ nuutsub Hilda, „muldu ei võiks sa ju ütelda, et mul on pahad harjumused — ei, sa ei armasta mind!“

Ta pööratab jalga vastu maad ja nutab valjusil. On lohutamatu.

„Tean, et olen maitsetu, sellest aitab. Ma ei taha sulle olla tüliks. Mine, lahku minust! Oh ma õn-
netu!“

Ilmar oli hädas.

„Oh mis, sa mõistad mind täiesti valesi; ma ar-

mastan sind, seda vannun sulle, armastan sind üle kõige, Hilda — ainult rahustu!“

Hilda pöörab pea Ilmari poole:

„Kas armastad mind hullusti, Ilmarikene?“ küsib ta lase.

Ilmar neelatab.

„Armastan sind — hullusti, Hilda!“ ohkas ta.

„Tõesti hullusti?“

„Tõesti hullusti!“

„Miks ei ütelnud sa mulle seda siis kohe, Ilmar?“
sosistab neiu naeratades ja kuivatab silmi.

Kas olete ?

Kas olete rahepilve kord näinud,

mis läheneb süngelt ja mustana ?

Ja kui ta meist kord on ju üle läinud —

eks näind te siis hävi, mis teinud ta ?

See rahepilv ähvardab meidki praegu.

Mis teha, et tema kõrvalduks meist ?

Kas meie parteid veel ei märka neid aegu,

ei järelda midagi märkidest neist ? . . .

*

„Sa istud ise kirjutusmasina ees ? Kus on siis sinu masinakirjutajanna ?“

„Ta ei taha abiellumisest saadik enam kirjutada.“

„Kellega ta siis abiellus ?“

„Minu.“

*

Kurik tantsib. Tõlva juures peol.

„Tantsimine noorendab, armuline proua. Näete täna peaaegu oma tütrena.“

Tantsijanna turtsub: „Olengi tütar!“

Nimi.

Tädi on raske kuulmisega. Kuulamise tarvis ter-
vib ta toru. Kord külastas teda õepoeg:

„Tõhin ma sulle esitleda härra Nuustubakat ?“

„Väga rõõmustav. Aga kuidas oll teie nimi ?“

„Nuustubak.“

„Kuidas — palun ?“

„Nuus-tu-bak.“

„Kuidas ?“

Võõras kordas torusse: „Nuus-tu-bak!“

Tädi naeratas kohmetult: „Milline rumal asi — teie naerate mu välja — mina kuulen ikka ainult Nuus-
tubak.“

Kätelseis.

Väike Liisi vaatab mänguplatsil, kuidas poisid har-
jutavad kätel seisma. Ta tuleb koju ja ütleb emale:
„Ema, ma tahaksin ka õppida poiste kombel kätel
seisma!“

Millele ema vastab: „See ei sobi tütarlastele, siis
võib ju nende püksikesi näha.“

Mõni päev hiljem tuleb Liisi koju ja jutustab emale,
tema oskavat nüüd ka kätel seista, millele ema vastab.

„Siis nähti vististi sinu püksikesi!“

„Oh ei, ema; need tõmbasin enne jalast maha!“

*

„Kes on see surnukurb härra, kes sealt tuleb ?“

„See on meie toimetaja, kes peab kõik toimetusele
tulnud armastuselaulud läbi lugema!“

FOTO-ATELJEE

Parikas
TALLINNA

Kuninga tän. 1

Moodsad kunstilised
portreed, grupid, suurendused.

Tehnised ja reklaam-võtted.

Fotoamatööride võtete asjatund-
lik väljatöötamine.

Mõõdukad hinnad.

Kirjuseep

„MARMOR”

on lühikese ajaga saanud igas majas
esimese järgu tarbeaineks, sest

Kirjuseep Marmor — vahutab hästi.

Kirjuseep Marmor — kulub äärmiselt
vähem.

Kirjuseep Marmor — on hea lõhnaga.

Kirjuseep Marmor'iga — pesu pestes
jääb pesu värskeks, lõhnavaks ja valgeks.

Tähelepanu: Iga tükk kannab templit
„MARMOR”. Ilma selle templita ei
lase vabrik ühtki tükki müügile.

Seebi- ja soodavabrik
PH. VAHTRIK ja J. MOOSTE,

Tallinnas, Paldiski mnt. 46,
tel. 432-40.

Meie lugejatele.

Kaugelt suuremal määral kui eelmistel aastatel avaldame „Romaani” avaliku elu tegelaste ja ka iga teise lugupeetud kodaniku pilte nende tähtsamate päevade, 50, 60, 70, sünnipäeva, hõbe- ja kuldpulmapäeva, surma jne. puhul

Esimeses järjekorras tahame tutvustada laiale rahvahulgale meie avaliku elu tegelasi. Ajalehtede, kõneluste jne. kaudu tunneme meie paljude riigi-, omavalitsuse, poliitika-, kooli-, majanduse- ja teiste avaliku elu tegelaste ja ka horilikkude lugupeetud kodanikkude nimesid. Heameelega tahaks vist igaüks meist näha isikut, kellele kuulub see tuntud-kuuldud nimi.

Algavast aastast hakkas ilmuma „Romaanis” „Eesti avalikkude tegelaste kalender” sünnipäeva järjekorras, mille koostanud H. Hajaspõld koguteose „Eesti avalikud tegelased” põhjal, koos piltidega. Pilte avaldame sellel määral, kuidas on meil võimalik olnud neid saada avaldamiseks.

Iga kuu algul ilmuvast numbris ilmuvad nende pildid, kelle sünnipäev on 1.–15. kuupäeva vahel, kuna kuu keskpaigas ilmuvad nende pildid, kes on sündinud 16.–31. kuupäeva vahel.

Palume meie lugejaid meid selles ettevõttes lahkesti toetada ja saata meile aegsasti avaldamiseks kõigi avaliku elu tegelaste pilte. Samuti palume saata meile ka teiste lugupeetud kodanikkude pilte nende tähtsamate päevade puhul ühes lühikeste elulooliste andmetega, mille eest ütleme juba ette kõigile parimat tänu.

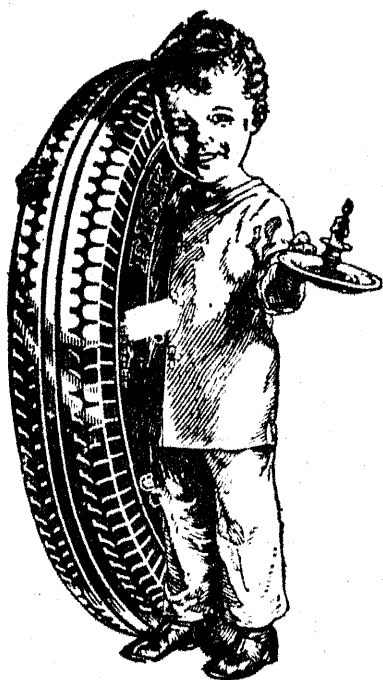
„Romaani” toimetuseks.

FISK

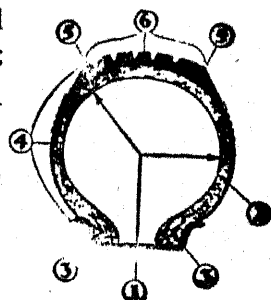
Air Flight (õhulsõidu)

põhimõttel ehitatud

**auto- ja mootorratta kummid omavad 7 eri-
parimust**

- 1) Avaram õhukoobas, kui ühelgi teisel auto-
kummil;
- 2) Ühtlane ning elastne All-Cord kude ;
- 3) Mitme kimbu traatidega kõvendatud kummi-
serv ;
- 4) Suurendatud kihijepind
võimaldab pehme sõidu ;
- 5) Kummi jooksupind on
põia laiune ;
- 6) Libisemishädaohuta
jooksupind ;
- 7) Air-Flight kummide ta-
sakaalustatud ehitusviis.

Peaesindaja :

O Ü. TILGA & Co.

Tallinn, Vene tän. nr. 13.

Telefon 487-18

**Time To Re-tire
GET A FISK!**

TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

Müüjad:

- TARTUS:** A.-S. Jaan Maim, Poe tän. 9, telef. 4-71.
NARVAS: N. Mägi, Peetri plats, telef. 1-06.
JÕHVIS: Aleks. Schmidt, telef. 6.
RAKVERES: Paul Falk, Adamsoni tän. 6, telef. 3-03.
VALGAS: Vilh. Trauss, Kesk tän. 11, telef. 1-63.
TÕRVAS: Joh. Sillak, Valga tän. 1, telef. 61.
VÕRUS: Paul Laamann, Jüri tän. 5, telef. 54.
PÄRNUS: Karl Viks, Kuninga tän. 36, telef. 5-49.